

SIBELIUS

The Origin of Fire

Tommi Hakala

YL Male Voice Choir

Lahti Symphony Orchestra

Osmo Vänskä

SIBELIUS, JOHAN (JEAN) CHRISTIAN JULIUS (1865-1957)

[1]	TULEN SYNTY (THE ORIGIN OF FIRE), Op. 32 <i>(Breitkopf & Härtel)</i>	9'03
	Revised version (1902, rev. 1910) <i>Text: Kalevala</i>	
[2]	SANDELS, Op. 28 <i>(Muntra Musikanter)</i>	9'02
	Revised version (1898, rev. 1915) <i>Text: Johan Ludvig Runeberg</i>	
[3]	HAR DU MOD? (HAVE YOU COURAGE?), Op. 31 No. 2 <i>(Fennica Gehrman)</i>	2'48
	Second version (1904, rev. 1911) <i>Text: Josef Julius Wecksell</i>	
[4]	VAPAUTETTU KUNINGATAR (THE CAPTIVE QUEEN), Op. 48 <i>(Lienau)</i>	9'21
	Version for male choir and orchestra (1906, arr. 1910) <i>Text: Paavo Cajander</i>	
[5]	JÄÄKÄRIEN MARSSI (MARCH OF THE FINNISH JÄGER BATTALION), Op. 91a	2'23
	Version for male choir and orchestra (1917, orch. 1918) <i>Text: Heikki Nurmio (Breitkopf & Härtel)</i>	
[6]	KOSKENLASKIJAN MORSIAMET, Op. 33 <i>(Breitkopf & Härtel)</i>	8'36
	(THE RAPIDS-RIDER'S BRIDES)	
	Version for male choir and orchestra (1897, arr. 1943) <i>Text: A. Oksanen</i>	
[7]	RAKASTAVA (THE LOVER), JS 160b <i>(Manuscript/Breitkopf & Härtel)</i>	6'28
	Version for male choir and string orchestra (1894) <i>Text: Kanteletar</i>	
[8]	HAR DU MOD? (HAVE YOU COURAGE?), Op. 31 No. 2 <i>(Fennica Gehrman)</i>	1'58
	Fourth version (1904, rev. 1914) <i>Text: Josef Julius Wecksell</i>	
[9]	SANDELS, Op. 28 <i>(Muntra Musikanter)</i>	8'57
	Original version (1898) <i>Text: Johan Ludvig Runeberg</i>	
[10]	TULEN SYNTY (THE ORIGIN OF FIRE), Op. 32 <i>(Breitkopf & Härtel)</i>	11'20
	Original version (1902) <i>Text: Kalevala</i>	

TT: 71'51

TOMMI HAKALA *baritone* [1, 10] · TOM NYMAN *tenor* [7]

YL MALE VOICE CHOIR MATTI HYÖKKI *chorus-master*

LAHTI SYMPHONY ORCHESTRA (Sinfonia Lahti)

OSMO VÄNSKÄ *conductor*

Although Jean Sibelius was not by inclination a 'political' composer, the circumstances of his life dictated that he would compose numerous works on patriotic themes – works which undeniably made a contribution to Finland's transformation from a province of Imperial Russia to an independent country. At the time of his birth – into a Swedish-speaking family in the garrison town of Hämeenlinna on 8th December 1865 – Finland was an autonomous Grand Duchy of the Russian empire. After the death of his father, the young Sibelius was brought up by his mother, aunts and maternal grandmother. He took private music lessons, eagerly assimilated musical theory, and soon became an accomplished composer of chamber music – which he played with family and friends. His family also made the inspired decision to educate him at Finland's first Finnish-language grammar school, which by chance was located just a few doors away from the family home. Upon moving to Helsinki as a student, he became friends with the influential Järnefelt family, prominent champions of the Finnish language and identity. He became a lifelong friend of the brothers Arvid, Eero and Armas Järnefelt, and fell in love with their sister Aino, who was later to become his wife. He moreover came into contact with other cultural activists such as Juhani Aho and Eero Erkkö, who along with Arvid Järnefelt were the founders of *Päivälehti*, the first significant Finnish-language newspaper.

In 1889 Sibelius left to pursue his studies abroad. As was usual for Helsinki's composition students, he headed for central Europe – in his case Berlin and Vienna – rather than eastwards to St. Petersburg or Moscow. In Hämeenlinna and Helsinki he had already encountered the *Kalevala* – the Finnish national epic poem, first published over half a century earlier – but it was while he was in Vienna in 1890-91 that he recognized its full potential as a source of inspiration. Sibelius was by no means unique in this respect: the *Kalevala* was an outstanding provider of motivation for generations of paint-

ers, writers and musicians. Shortly after returning to Finland he made his breakthrough with *Kullervo*, a huge five-movement work for soloists, chorus and orchestra based on themes and texts from the poem.

By this time the political climate in Finland was being transformed. By means of a series of manifestos and decrees, the Russians sought to erode Finland's autonomy in virtually all areas, from language, government and defence policy to postage stamps. The Finns had no intention of meekly accepting such changes. 'Karelianism', a movement that championed the folk culture of Karelia in eastern Finland, became an artistic force to be reckoned with. Patriotic pageants became fashionable, and Sibelius contributed music to several of them. It was in these scores that two of Sibelius's most popular works originated: the *Karelia Suite* and *Finlandia*, the latter a particularly potent symbol of Finnish aspirations.

It was also in the 1890s that Sibelius started to write music for male-voice choir a *cappella* – starting with the song *Venematka* (*The Boat Journey*) in 1893, with a text from the *Kalevala*. *Venematka* was written for the tenth anniversary of the founding of the YL Male Voice Choir (the male choir of Helsinki University) and marked the start of a long and productive association; to this day, YL is widely acknowledged to be the foremost interpreter of Sibelius's music for male choir. The earliest music on this disc, *Rakastava* (*The Lover*) was written as an a *cappella* work for a competition organized by YL in 1894, in which it won second prize. Its text is from the *Kanteletar* – lyric poetry's counterpart to the *Kalevala* – and the work falls into clearly defined sections, the last of which requires a tenor soloist. The piece alternates between relatively vigorous, essentially homophonic passages and atmospheric episodes that are freer in both rhythm and texture. Sibelius – aware that his work broke new technical ground in Finnish choral music – decided to supply a discreet string backing for *Rakastava*. But if his intention had been to make life easier for the singers, he failed: there were such severe problems of intonation

in rehearsal that YL's conductor, Jalmari Hahl, chose to perform it in its original *a cappella* form.

By 1897, when *Koskenlaskijan morsiamet* (*The Rapids-Rider's Brides*) was composed, Sibelius had passed through a 'Wagner crisis'. The ramifications of his love-hate relationship with the German composer included the abandonment of his plans to write a *Kalevala*-based opera in favour of tone poems, and an increased interest in Symbolism in music. He had also emerged unassailably in the vanguard both of Finnish music and of the quest for a national cultural identity. The previous year his *Lemminkäinen Suite*, four orchestral tone poems on themes from the *Kalevala* (including *The Swan of Tuonela*), had received its first performance in Helsinki, and *The Rapids-Rider's Brides* was premièred when a revised version of the suite was played there on 1st November 1897.

The Rapids-Rider's Brides is a typical example of Sibelius's work from the late 1890s, with vivid colours and great immediacy of expression. Originally for baritone and orchestra, it is a free setting of a text by A. Oksanen (a pseudonym for the novelist and poet August Ahlqvist [1826-89], the first professor of Finnish at Helsinki University). The poem – the earliest poetic ballad in Finnish – tells how a water maiden is so consumed by envy that she destroys the boat in which her beloved Vilhelmi and his bride Anna are travelling, killing them both. In October 1943, almost half a century after composing the work, Sibelius arranged the vocal part for male choir, apparently at the request of the choral conductor Martti Turunen.

In the spring of 1898 the Muntra Musikanter male-voice choir arranged a composition competition. Sibelius's entry was *Sandels*, to a poem from Johan Ludvig Runeberg's (1804-77) collection *Fänrik Ståls sägner* (*The Tales of Ensign Stål*). The poem is based on the true story of General Johan Sandels who, during the Russo-Finnish war of 1808-09, defeated a much larger Russian army at the battle of Virta Bro (north of Iisalmi in the

province of Northern Savonia). In the poem, Sandels is enjoying a meal in the village of Partala with his regimental pastor and refuses to believe a messenger's news that the Russians have attacked. Only when the messenger suggests that Sandels is a coward does he go forth into battle, leading his men from the jaws of defeat to a glorious victory.

In *Sandels* Sibelius paid close attention to the moods of the poem. Sandels dines in style, for example, to an accompaniment of graceful melodies and genteel scale figures. The messenger's urgent pleas are set to insistent vocal lines with a restricted compass, dactylic rhythms and a melodic line that rises in pitch as it gathers speed and intensity. The 'battle scene' features intricately interwoven chromatic scales in 6/4 metre that clearly anticipate the development section in the first movement of the *First Symphony*.

Although the original version of *Sandels* was awarded first prize in the competition, it was not performed until almost two years later, on 16th March 1900, and even then it did not win widespread acclaim. Some years later Sibelius considered revising the work, but by July 1915 he had begun to have doubts. 'I have decided not to revise *Sandels*', he wrote in his diary. 'It can remain as a *document humain* from 1898.' He was to change his mind. Muntra Musikanter had commissioned a new work from him, *Unge Helleners* (*Young Hellenics*) to a text by Viktor Rydberg (1828-95) – but Sibelius failed to deliver it. Instead he did make some minor changes to *Sandels*, especially in the latter part of the work, though the overall shape and atmosphere of the piece were unaffected. It is quite possible that these alterations were only undertaken in an attempt to compensate Muntra Musikanter for the non-appearance of *Unge Helleners*. The revised version of *Sandels* was premièred in Helsinki on 14th December 1915.

After the première of the *Second Symphony* on 8th March 1902, Sibelius fulfilled a promise he had made to write a cantata for the imminent opening of the National

Theatre in Helsinki. The new piece, *Tulen synty* (*The Origin of Fire*), was scored for baritone, male choir and orchestra and draws its text from the *Kalevala*. Sibelius conducted its première at the theatre's inauguration on 9th April.

The Origin of Fire is in two sections, in the first of which the orchestra establishes a sombre mood before the soloist narrates the first part of the story. The land of Kalevala is in darkness because the Mistress of Pohjola has captured the sun and the moon and stolen fire from Kalevala's homes. Ukko, chief of the gods, searches for them in vain. During most of this overtly operatic passage the orchestra remains subdued, despite an impressive Wagnerian outburst after the words 'ikävä itse Ukonki' ('miserable even for Ukko himself'); some of the work's material can indeed be traced back to sketches from 1893/94 – the time of Sibelius's Wagner crisis. In the faster second part of the cantata the choir takes up the story. Ukko creates new fire with his sword and entrusts it to the Maiden of the Air, who drops it. Despite the simplicity of the choral writing, the piece builds up to a climax of impressive breadth and grandeur. It would be easy to apply an allegorical interpretation to this *Kalevala* text. Finland under Russian rule could be said to be experiencing perpetual darkness – reason enough for the Finnish people to emulate Ukko and seek out new light.

In 1910 Sibelius undertook an extensive revision of *The Origin of Fire*, submitting it to a process of condensation and refinement, though without altering its basic structure. The orchestral introduction with its atmospheric evocation of darkness, the expressive baritone solo – now less episodic than before – and the robust choral section are clearly recognizable. A new orchestral transition links the solo and choral sections, and the final chords of the piece have more character and impact.

In the case of *Har du mod?* (*Have You Courage?*) the patriotic message of the text is even clearer. Although Sibelius first set Josef Julius Wecksell's (1838–1907) text as a song for male choir *a cappella* around

1903, it is better known in a totally different version for choir and orchestra that was first heard in February 1904 together with the first version of the *Violin Concerto*. In the 1904 version the choir has a simple march melody but the orchestral accompaniment is, by Sibelius's standards, noisy and crude. In 1911, a few months after completing his radical and aphoristic *Fourth Symphony*, he revised *Har du mod?*, making few changes to the choral part but replacing the accompaniment with a bold mixture of chromatic tremolos and abrupt, isolated chords. In this form he offered it to the publisher Breitkopf & Härtel, but it was rejected. Several further revisions ensued, in the course of which Sibelius toned down the orchestral writing and added an elegant, gavotte-like introduction. We cannot be totally certain about the chronology of these revisions, but it seems probable that the later of the two versions on this CD was the last to be made, in 1914, and that it was arranged for orchestra from an earlier edition for piano.

On 16th June 1904 a young Finnish patriot named Eugen Schauman assassinated the hated Russian governor-general Nikolai Bobrikov. Under his successor Ivan Obolensky, the situation grew calmer. In 1905 Tsar Nicholas II cancelled some of the measures that had been introduced over the previous fifteen years and removed the dictatorial powers of the governor-general, paving the way for a democratically elected parliament. But these measures failed to dampen the Finns' enthusiasm for demonstrating their independence of spirit, and in May 1906 lavish celebrations marked the centenary of the birth of the Finnish nationalist statesman and philosopher Johan Vilhelm Snellman (1806–81), an influential champion of the Finnish language and culture. Sibelius's contribution was *Vapautettu kuningatar* (*The Captive Queen*), a cantata for mixed choir and orchestra freely based on a ballad by Paavo Cajander (1846–1913). Sibelius made the arrangement for male choir and orchestra no later than 1910.

The ballad tells of a queen, imprisoned in a castle, who is liberated by a young hero (indeed, a more accu-

rate translation of the title is 'The Liberated Queen'). So evident was the allegory of this tale that the piece had to be performed under a more neutral name, *Siell' laulavi kuningatar (There Sings the Queen)*. Characteristic Sibelian features abound in this work, from *spiccato* string arpeggios – so similar to the opening of *En saga* – to thematic motifs that both melodically and rhythmically resemble the finale of the *Second Symphony*. In the second half of the piece a march theme is introduced that bears a conspicuous resemblance to Wagner's *Meistersinger*.

Finland remained under Russian control until 1917 when, in the aftermath of the October Revolution in Russia, the country declared its independence. But in early 1918 civil war broke out between the 'Red' and 'White' factions, the former supported by the Bolsheviks and the latter controlled by the conservative Senate with assistance from Germany. For a while the Reds had the upper hand in the Helsinki area and Sibelius, whose sympathies lay with the Whites, had to endure months of house searches and other hardships before the Whites emerged victorious.

The 27th Royal Prussian Jäger Battalion consisted of some 1,900 Finnish patriot volunteers. After serving in German Army in 1916-17, the battalion took part on the White side in the civil war; in February 1918 the unit was incorporated into the Finnish army. In August 1917 a competition was held to write the text for a regimental song; the winning entry, by Heikki Nurmio (1887-1947), was set to music by Sibelius as the *Jääkärien marssi (March of the Finnish Jäger Battalion)*, a robust piece for male voices and piano. Owing to the tense political situation, Sibelius withheld his name from the first edition. The first performance of the version with piano took place privately in Helsinki on 23rd October 1917 and copies soon began to circulate. Sibelius's identity as its composer was confirmed in the Finnish press in January 1918. The march is not in itself a remarkable piece but it grew into something of a victory song for the Whites. According to Sibelius's diary, the version for orchestra and male choir

ad lib. was arranged on 25th January 1918; its first performance took place that April.

The Finnish Civil War would not be the last armed conflict that Sibelius experienced in the nearly forty years that he had yet to live, but it was the last in which newly composed music by him played a significant role. The struggles that lay ahead of him now were predominantly of an artistic nature – or, as he himself termed it on several occasions, a 'struggle with God'. From some of them – the æsthetic realignments that would culminate in the completion of the *Fifth*, *Sixth* and *Seventh Symphonies*, *The Tempest* and *Tapiola* – he would emerge triumphant. Beyond that lay his protracted but ultimately unsuccessful efforts with the *Eighth Symphony*. In the end Sibelius was silenced not by political machinations but by the dictates of his own inner voices.

© Andrew Barnett 2006

Winner of the renowned Singer of the World award at the 2003 International Singing Competition in Cardiff, **Tommi Hakala** graduated from the Sibelius Academy in Helsinki with special distinction in 1998. His mentors include Esa Ruuttunen, Jaakko Ryhänen and Roland Hermann. He attended masterclasses with Mark Tatlow, Peter Berne and François Leroux and received the first Matti Salminen Grant in 1997 as well as a scholarship from the Richard Wagner Foundation in Bayreuth. He also won the German IHK theatre prize (1999) and first prize at the Merikanto Singing Competition in 2001. Early engagements included performances at several opera houses in Germany and Finland and a guest contract with the Finnish National Opera. He has subsequently been engaged by the Nuremberg Opera and Leipzig Opera, has sung at the Savonlinna Opera Festival and has made numerous guest appearances, both in opera and as a concert singer.

The Helsinki-based **YL Male Voice Choir** is a pioneer of male voice choral music. YL, founded at Helsinki

University in 1883, is Finland's oldest Finnish-language choir. YL's cultural excellence, long history of concerts, frequent tours abroad and numerous critically acclaimed recordings have established it as one of the most prominent male choirs in the world. Since its inception, YL has recognized its responsibility in commissioning, performing and recording Finnish and foreign present-day choral music. For example many of Jean Sibelius's most famous works for male choir were commissioned and premiered by YL. Today the choir is known as Sibelius's natural standard-bearer and a pioneer of contemporary music. YL gives concerts regularly in Finland and enthusiastically takes Finnish art all over the world. In addition to its wide-ranging *a cappella* repertoire, YL performs works for accompanied male choir with the world's most distinguished orchestras and conductors. YL is conducted by Matti Hyökki.

The **Lahti Symphony Orchestra** (Sinfonia Lahti) has, under the direction of its chief conductor Osmo Vänskä, developed into one of the most notable in Europe. Since 2000 the orchestra has been based at the wooden Sibelius Hall (with internationally renowned acoustics by Artec Consultants from New York). The orchestra has undertaken many outstanding recording projects for BIS, winning two *Gramophone* Awards, the Grand Prix du Disque from the Académie Charles Cros, two Cannes Classical Awards and a Midem Classical Award. In 2004 the orchestra gained a platinum disc for its recording 'Sibelius – Music from Timo Koivusalo's film'; it has also earned several gold discs, for example for its recordings of the original version of Sibelius's *Violin Concerto* (1992) and *Finnish Hymns* (2001). The orchestra has played at numerous music festivals, including the BBC Proms in London and the White Nights festival in St. Petersburg. The orchestra has performed in Amsterdam, at the Musikverein in Vienna and at Symphony Hall in Birmingham, and has also toured in Germany, Russia, Spain, Japan, the USA and China. In 2003, Japanese

music critics voted the orchestra's performance of Sibelius's *Kullervo* as Japan's best classical concert of the year. Each September the Lahti Symphony Orchestra organizes an International Sibelius Festival at the Sibelius Hall.

Praised for his intense, dynamic performances, his compelling, innovative interpretations of the standard, contemporary and Nordic repertoires and the close rapport he establishes with the orchestral musicians he leads, **Osmo Vänskä** is the Minnesota Orchestra's tenth music director as well as principal conductor of the Lahti Symphony Orchestra in Finland. He began his musical career as a clarinetist, occupying the co-principal's chair in the Helsinki Philharmonic Orchestra for several years. After studying conducting at the Sibelius Academy in Helsinki, he won first prize in the 1982 Besançon International Young Conductor's Competition. His conducting career has featured substantial commitments to such orchestras as the Tapiola Sinfonietta, Iceland Symphony Orchestra and BBC Scottish Symphony Orchestra. His numerous recordings for BIS continue to attract the highest acclaim; the first releases in his Beethoven symphony cycle with the Minnesota Orchestra have already broadcast the exceptional dynamism of this musical partnership to audiences worldwide. Meanwhile Vänskä is heavily in demand internationally as a guest conductor with the world's leading orchestras, enjoying regular relationships with such as the London Philharmonic Orchestra, BBC Symphony Orchestra, Yomiuri Nippon Symphony Orchestra, Cleveland Orchestra, Philadelphia Orchestra and National Symphony Orchestra of Washington. Among the many honours and distinctions he has been awarded are the Pro Finlandia medal, a Royal Philharmonic Society Award, *Musical America's* Conductor of the Year Award in 2004, the Sibelius Medal in 2005 and the Finlandia Foundation Arts and Letters Award in 2006.

Vaikka Sibelius ei ollutkaan taipumuksiltaan ”poliittinen” säveltäjä, olosuhteet hänen elämässään sanelivat sen, että hän säveltäisi monia teoksia isänmaallisiin teemoihin. Nämä teokset vaikuttivat kiistatta Suomen muuttumiseen keisarillisen Venäjän maakunnasta itsenäiseksi valtioksi. Sibelius syntyi ruotsinkieliseen perheeseen Hämeenlinnan varuskuntakaupungissa 8.12.1865, ja tuohon aikaan Suomi oli Venäjän valtakunnan autonominen suurruhtinaskunta. Isän kuoleman jälkeen nuoren Sibeliuksen kasvatuksesta huolehtivat äiti, tädit ja äidinäiti. Sibelius otti yksityisiä musiikkitunteja ja opiskui innokkaasti musiikinteoraa. Pian hänestä tulikin etevä kamarimusiikin säveltäjä, ja hän esitti teoksiaan perheensä ja ystäviensä kanssa. Hänen perheensä teki myös innostavan päätöksen kouluttaa hänet Suomen ensimmäisessä suomenkielisessä lyseossa, joka sattui sijaitsemaan aivan lähellä Sibeliuksen kotia. Muutettuaan opiskelemaan Helsinkiin, Sibelius ystävystyi vaikutusvaltaisten, suomen kielen ja suomalaisen identiteetin puolesta huomattavaa esitaistelua tehneen Järnefeltin perheen kanssa. Perheen veljeksistä, Arvid, Eero ja Armas Järnefeltistä, tuli hänelle elinikäiset ystävät, ja hän rakastui näiden siskoon Ainoon, josta tuli myöhemmin hänen vaimonsa. Sen lisäksi Sibelius tutustui moniin kulttuuriaktivisteihin, kuten Juhani Ahoon ja Eero Erkkoon, jotka yhdessä Arvid Järnefeltin kanssa perustivat ensimmäisen merkittävän suomenkielisen sanomalehden, *Päivälehdhen*.

Vuonna 1889 Sibelius lähti harjoittamaan opintojaan ulkomaille. Kuten helsinkiläisillä sävellyso opiskelijoilla oli tapana, hänkin suuntasi Keski-Eurooppaan – hänen tapauksessaan Berliiniin ja Wieniin – pikemmin kuin itään Pietariin tai Moskovaan. Hän oli jo Hämeenlinnassa ja Helsingissä ollessaan kohdannut puoli vuosisataa aiemmin julkaistun *Kalevalan*, mutta nimenomaan Wienin-aikanaan 1890-91 hän oivalsi teoksen täydet mahdollisuudet inspiraation lähteenä. Sibelius ei tässä mielessä ollut aintultaatuinen: *Kalevala* tarjosi suuren motivaation useille kuvataiteilija-, kirjailija- ja

muusikkosukupolville. Palattuaan Suomeen Sibelius teki pian läpimurtonsa *Kullervollaan*, viisiosaisella teoksella solisteille, kuorolle ja orkesterille perustuen *Kalevalan* teemoihin ja teksteihin.

Näihin aikoihin Suomen poliittinen ilmasto oli muuttumassa. Lukuisien julkilausumien ja säädösten keinoin venäläiset tähtäsivät Suomen itsehallinnon vähentämiseen käytännössä kaikilla aloilla, kielestä, hallinnosta ja puolustuspolitiikasta aina postimerkkeihin saakka. Suomalaisilla ei ollut aikomustakaan hyväksyä nöyrästi tällaisia muutoksia. ”Karelianismista”, liikkeestä, joka taisteli itäisessä Suomessa karjalaisen kansankulttuurin puolesta, tuli vakavasti otettava taiteellinen voimava. Isänmaallisista kuvaelmista tuli suosittuja, ja Sibelius teki niihin moniin musiikin. Sibeliuksen suosituimmista teoksista kahden, *Karelia-sarjan* ja *Finlandian*, juuret johtavat näihin kuvaelmiin. Näistä jälkimmäinen on erityisen väkevä symboli suomalaisten pyrkimyksille.

Sibelius alkoi 1890-luvulla myös ensi kerran säveltää musiikkia mieskuorolle a *capella*, aloittaen vuonna 1893 teoksella *Venematka*, jonka teksti on *Kalevalasta*. *Venematka* kirjoitettiin Ylioppilaskunnan Laulajien (YL) 10-vuotisjuhliin, ja se aloitti pitkän ja tuotteliaan yhteyden; vielä tänäkin päivänä YL tunnustetaan Sibeliuksen mieskuoromusiikin eturivin tulkit sijaksi. Tämän levytyksen varhaisin teos *Rakastava* kirjoitettiin a *capella* –teoksena YL:n vuonna 1894 järjestämään kilpailuun, jossa se sai toisen palkinnon. Sen teksti on *Kalevalan* lyyrisestä vastineesta, *Kanteleattaresta*, ja teos muodostuu selkeästi erotettavista jaksoista, joista viimeisessä tarvitaan tenorisolistia. Kappaleessa vaihdellaan verrattain vahvojen, pääasiallisesti homofonisten osuukien sekä rytmiltään ja tekstuurltaan vapaampiin jaksojen välillä. Sibelius oli tietoinen, että hänen teoksensa aukoi uusia teknisiä uria suomalaisessa kuoromusiikissa, ja hän päätti tehdä *Rakastavaan* hillityn joustautuman. Mikäli hänen tarkoituksensa oli tehdä laulajien elämä helpommaksi, hän kuitenkin epäonnistui: harjoituksissa tuli esiin niin vaikeita intonaatio-ongelmia, että YL:n johtaja Jalmari

Hahl päätti esittää teoksen sen alkuperäisessä *a cappella* –muodossaan.

Koskenlaskijan morsiamet sävellettiin vuonna 1897, ja siihen mennessä Sibelius oli käynyt läpi ”Wagner-kriisin”. Seurauksena viha-rakkaussuhteestaan saksalais-säveltäjää kohtaan oli mm. *Kalevala*-aiheisen oopperan sävellyssuunnitelmien hylkääminen ja lisääntynyt kiinnostus symbolismin musiikkiin. Hän oli myös väijäämättömistä tullut esiin suomalaisen musiikin ja kansallisen kulttuuri-identiteetin tavoittelun etujoukoissa. Edellisenä vuonna hänen *Lemminkäis-sarjansa*, neljä sävelrunoa orkesterille *Kalevalan* teemoihin (sisältyen *Tuonelan joutsenen*), oli saanut ensiesityksensä Helsingissä, ja *Koskenlaskijan morsiamet* kantaesitettiin, kun sarjan korjattu versio esitettiin 1.11.1897.

Koskenlaskijan morsiamet on tyypillinen esimerkki Sibeliuksen 1890-luvun lopun tuotannosta, jossa on eläviä värejä ja suurta ilmaisuuden välittömyyttä. Teos, alun perin baritonille ja orkesterille, on sävelletty vapaasti A. Oksasen (kirjailija, runoilija ja Helsingin yliopiston ensimmäisen suomen kielen professori August Ahlqvistin [1826-1889] salanimi) tekstiin. Runo, joka on varhaisin suomenkielinen runollinen balladi, kertoo kuinka mustasukkaisuudessaan riutua vedenneito tuhoaa veneen, jossa hänen rakastettunsa Vilhelmi matkustaa morsiamensa Annan kanssa, tappaen nämä molemmat. Lokakuussa 1943, lähes puoli vuositaijaa teoksen säveltämisen jälkeen, Sibelius sovittoi lauluosuuden mieskuorolle, todennäköisesti kuoronjohtaja Martti Turusen pyynnöstä.

Keväällä 1898 Muntra Musikanter –mieskuoro järjesti sävellyskilpailun. Sibeliuksen kilpailuteos oli *Sandels*, jonka hän teki Johan Ludvig Runebergin (1804-1877) kokoelmasta Väinörikin Stoolin tarinan löytyvään runoon. Runo perustuu tositarina Johan Sandelsista, joka voitti joukkoinen Suomen sodassa 1808-09 paljon suuremman venäläisarmeijan Koljonvirran taistelussa Iisalmen pohjoispuolella Pohjois-Savossa. Runossa Sandels nauttii ateriansa Partalan kylässä rykmenttinsä pasturin kanssa ja kieltäytyy uskomasta lähetin tuomaa viestiä

venäläisten hyökkäyksestä. Vasta kun lähetti vihjaa Sandelsin olevan pelkuri, tämä lähtee taisteluun johdattaen miehensä tappion kidasta kunniakkaaseen voittoon.

Sandelsissa Sibelius kiinnitti suurta huomiota runon tunnelmiin. Sandels esimerkiksi ruokailee tyyliikkäisiin viehkeiden melodioiden ja hienostuneiden asteikkokuvien säestyksellä. Viestintuojan kireelliset vetoukset ovat sävelletty peräänantamattomiin laulustemoihin, joissa on rajoitettu sävelala, daktilyritymisiä ja lisääntyvän nopeuden ja intensiteetin mukana nouseva melodialinja. ”Taistelukohtaukselle” ovat tyypillisiä 6/4-tahtilajissa monimutkaisesti yhteen kietoutuneet kromaattiset asteikot, jotka selkeästi ennakkoivat säveltäjän ensimmäisen *sinfonian* ensimmäisen osan kehittäelyjaksoa.

Vaikka *Sandelsin* alkuperäinen versio saikin ensimmäisen palkinnon kilpailussa, sitä ei esitetty vasta kuin lähes kaksi vuotta myöhemmin 16.3.1900, eikä se silloinkaan saanut osakseen laajaa tunnustusta. Joitain vuosia myöhemmin Sibelius ajatteli teoksen korjaamista, mutta vuoteen 1915 mennessä hänelle oli tullut epäilyksiä. ”Olen päättänyt, etten korjaa *Sandelsia*”, hän kirjoitti päiväkirjaansa. ”Se saa jäädä inhimilliseksi todisteeksi vuodelta 1898.” Hän tuli muuttamaan mieltänsä. Muntra Musikanter oli tilannut häneltä uuden teoksen *Unge Hellener (Nuoret helleinit)* Viktor Rydbergin (1828-1895) tekstiin, mutta Sibelius ei onnistunut toimitamaan sitä. Sen sijaan hän teki joitain pieniä muutoksia *Sandelsiin*, erityisesti teoksen jälkiosaan, vaikka kapaleen yleisluoto ja tunnelma säilyivätkin muuttumattomina. On hyvin mahdollista, että nämä muutokset tehtiin pelkästään yrityksenä kompensoida Muntra Musikanterille teoksen *Unge Hellener* poissaoloa. *Sandelsin* korjattu versio ensiesitettiin Helsingissä 15.12.1915.

Toisen *sinfoniansa* kantaesityksen 8.3.1902 jälkeen Sibelius lunasti lupauksensa säveltää kantaatti Kansallisteatterin tuleviin avajaisiin. Uusi teos, *Tulen synty*, sävellettiin baritonille, mieskuorolle ja orkesterille, ja sen teksti on peräisin *Kalevalasta*. Sibelius johti teoksen ensiesityksen teatterin vihkäisissä 9. huhtikuuta.

Tulen syntyy jakaantuu kahteen jaksoon, joista ensimmäisessä orkesteri luo synkän tunnelman ennen kuin solisti kertoo tarinan ensimmäisen osan. Kalevalan maa on pimeydessä, koska Pohjolan emäntä on vanginnut auringon ja kuun sekä varastanut tulen Kalevalan kodeista. Ulijumala Ukko etsii niitä turhaan. Tämän avoimen oopperamaisen jakson aikana orkesteri pysyy hillittyinä, huolimatta vaikuttavasta wagneriaanisesta purkauksesta sanojen ”ikävä itse Ukonki” jälkeen; osa tekniikan materiaalista voidaan todella jäljittää taaksepäin luonnoksiin vuosilta 1893/94 – Sibeliusin Wagner-krisisi aikaan. Ukko luo miekallaan uuden tulen ja antaa sen hoitoon Ilmattarelle, joka pudottaa sen. Kuorotekstuurin yksinkertaisuudesta huolimatta kappale huipentuu vaikuttavalla laajuudella ja vileytyydellä. Olisi helppoa tehdä vertauskuvallinen tulkinta tästä *Kalevalan* tekstistä. Ollessaan Venäjän vallan alla, Suomen voi sanoa kokeneen alituisen pimeyden – siinä oli suomalaisille syytä kerrakaan jäljittellä Ukkoa ja etsiä uutta valoa.

Vuonna 1910 Sibelius teki *Tulen syntyyn* suuria korjauksia alistaen sen tiivistämisen ja parantelun prosessille, mutta pitäen kuitenkin teoksen perusrakenteen ennallaan. Pimeyttä tunnelmallisesti esiin manavaa orkesterijohdanto, ilmeikäs baritonisoolo – nyt vähemmän episodimaisena kuin aiemmin – ja väkevä kuorojakso ovat selvästi tunnistettavia. Uusi orkesteriylämeno liittää soolo- ja kuorojaksoit yhteen, ja kappaleen loppusointujen luonne ja teho ovat lisääntyneet.

Kappaleen *Har du mod?* tapauksessa isänmaallinen viesti on vielä selvempi. Vaikka Sibelius vuoteen 1903 tienoilla sävelsi Josef Julius Wecksellin (1838-1907) tekstiin ensin laulun mieskuorolle *a cappella*, on se on tunnettu paremmin kuorolle ja orkesterille tehtynä, täysin erilaisena versiona, joka kuultiin ensi kerran helmikuussa 1904 yhdessä *viulukonsertin* ensimmäisen version kanssa. Vuoden 1904 versiossa kuorolla on yksinkertainen marssimelodia, mutta orkesterisäestys on Sibeliusin kyseessä ollessa meluista ja kolko. Vuonna 1911, muutamaa kuukautta radikaalin ja aforistisen *nel-*

jannen sinfoniansa valmistumisen jälkeen, Sibelius korjasi teoksensa *Har du mod?* tehden joitain muutoksia kuoro-osuuteen, mutta korvaten säestyksen kromaattisten tremolojen ja katkonaisten, yksittäisten sointujen uskaliaalla sekoituksella. Hän tarjosi teosta tässä muodossa Breitkopf & Härtel –kustantamolle, mutta tuli torjutuksi. Tästä seurasi korjauksien sarja, jonka aikana Sibelius pihmensi orkesteritekstuuria ja lisäsi hienostuneen, gavottimaisen johdannon. Emme voi olla varmoja näiden korjausten aikajärjestyksestä, mutta on todennäköistä, että tämän levytyksen kahdesta versiosta jälkimmäinen oli viimeisimmäksi tehty vuonna 1914, ja se sovitettiin orkesterille aiemmasta pianolaitoksesta.

Kesäkuun 16. päivänä 1904 nuori suomalainen patriotti Eugen Schuman salamurhasi vihautun venäläisen kenraalikuvernööri Nikolai Bobrikovin. Tämän seurauksena Ivan Obolenskin aikana tilanne rauhoittui. Vuonna 1905 tsaari Nikolai II perutti joitain viimeisen 15 vuoden aikana tehtyjä toimenpiteitä ja poisti kenraalikuvernöörin diktatoriset valtaoikeudet tasoittaen näin tietä demokraattisesti valitun parlamentin syntyiselle. Nämä toimenpiteet eivät kuitenkaan vaimentaneet suomalaisten innoitusta osoittaa mieltään itsenäisyyttä. Toukokuussa 1906 suomen kielen ja suomalaisen kulttuurin vaikutusvaltaisen esitaistelijan, kansallismielisen valtiomiehen Johan Vilhelm Snellmanin (1806-1881) syntymästä tuli kuluneeksi sata vuotta, ja häntä muistettiin ylempälistillä juhlahetkillä. Sibeliusen panoksena oli *Vapautettu kuningatar*, kantaatti sekakuorolle ja orkesterille, perustuen vapaasti Paavo Cajanderin (1846-1913) balladiin. Sibelius teki sovituksen mieskuorolle ja orkesterille vuoteen 1910 mennessä.

Balladi kertoo linnaan teljetystä kuningattaresta, jonka nuori sankari vapauttaa. Vertauskuvallisuus oli niin ilmeistä, että kappale piti esittää neutraalimmalla nimellä *Sie'll' laulavi kuningatar*. Teoksessa on runsaasti Sibeliusen teoksille luonteensomaisia piirteitä spiccatissimo- ja fortissimo- ja kovin samanaikaiset kuin *Sadun* alussa – temaattisiin motiiveihin, jotka sekä melodisesti että

rytmisistä muistuttavat *toisen sinfonian* finaalia. Kappaleen toisella puoliskolla esitellään marssiteema, joka sisältää ilmeisen muistuman Wagnerin *Mestarilaulajista*.

Suomi pysyi Venäjän vallan alla aina vuoteen 1917, jolloin Venäjällä tapahtuneen lokakuun vallankumouksen jälkimainingeissa maa julistautui itsenäiseksi. Kuitenkin vuonna 1918 kansalaissota puhkesi bolševikkien tuken punaisten ja Saksan avustaman konservatiivisen senaatin valvomien valkoisten ryhmittymien välille. Jonkin aikaa punaiset olivat Helsingin seudulla niskan päällä, ja valkoisten puolella olevan Sibeliuksen piti kestää kuuhausien evakkoa ja muita vaikeuksia ennen kuin valkoiset selviytyivät voittajiksi.

Kuninkaallinen preussilainen jääkäripataljoona 27 koostui noin 1900 suomalaisesta isänmaallisesta vapaaehtoisesta. Palveltuaan Saksan armeijassa vuosina 1916-17 pataljoona taisteli valkoisten riveissä kansalaisodassa, ja helmikuussa 1918 yksikkö sulautettiin osaksi Suomen armeijaa. Elokuussa 1917 järjestettiin rykmenttilaulun tekstikilpailu, ja Heikki Nurmion (1887-1947) voittoisaan tekstiin Sibelius sävelsi mieskuorolle ja pianolle voimallisen kappaleensa **Jääkärien marssi**. Jännituksesta poliittisesta tilanteesta johtuen Sibelius piti nimensä poissa ensimmäisestä painoksesta. Piano-version ensiesitys oli yksityistilaisuudessa Helsingissä 23.10.1917, ja pian kappaleesta alkoi levitä kopioita. Sibeliuksen henkilöllisyys kappaleen säveltäjänä varmistui suomalaisessa lehdistössä tammikuussa 1918. Marssi itsessään ei ole merkittävä kappale, mutta siitä kasvoi jonkinlainen voitonlaulu valkoisille. Sibeliuksen päiväkirjan mukaan versio orkesterille ja mieskuorolle *ad lib.* tehtiin 25.1.1918, ja ensiesitys oli huhtikuussa.

Kansalaissota ei jäänyt Sibeliuksen viimeiseksi aseelliseksi taistelukseksi hänen vielä lähes 40 vuotta kestäneen elämänsä aikana, mutta se oli viimeinen, jossa hänen juuri säveltämällään musiikilla oli merkittävä rooli. Hänen edessä olevat kamppailunsa olivat ensisijaisesti taiteellisia – tai kuten hän itse niitä monessa yhteydessä nimitti, ”taistelua Jumalan kanssa”. Osasta niistä –

viidennen, kuudennen ja seitsemännen *sinfonian* sekä *Myrskyn* ja *Tapiolan* valmistumisessa huipentuvista esteettisistä uudelleenjärjestelyistä – hän selvisi voittajana. Tämän takana olivat hänen pitkälliset mutta lopulta epäonnistuneet ponnistelut kahdeksannen *sinfonian* kimpussa. Loppujen lopuksi Sibeliusista eivät hiljentäneet poliittiset juonittelut vaan hänen omien sisäisten tuntemustensa antamat määräykset.

© Andrew Barnett 2006

Maineikkaan Singer of the World –palkinnon Cardiffin kansainvälisessä laulukilpailussa vuonna 2003 voittanut **Tommi Hakala** valmistui Sibelius-Akatemiasta erinomaisin arvosanoin vuonna 1998. Hänen opettajiaan ovat olleet Esa Ruuttunen, Jaakko Ryhänen ja Roland Hermann, ja hän on lisäksi osallistunut mm. Mark Tatlowin, Peter Bernen ja François Lerouxin mestarikursseille. Hakala on ollut ensimmäinen Matti Salmisen säätiön stipendiaatti vuonna 1997 ja Richard Wagner –seuran Bayreuth-stipendiaatti. Hän on voittanut saksalaisen IHK-teatteripalkinnon (1999) ja ensipalkinnon Merikantolaulukilpailussa 2001. Hakala on esiintynyt useissa oopperaproduktioissa mm. Saksassa ja Suomessa ja vierailut Suomen Kansallisooopperassa. Hän on ollut kiinnitettynä Nürnbergin ja Leipzigin oopperoissa, ja esiintynyt mm. Savonlinnan Oopperajuhlilla. Oopperalavojen lisäksi Hakala on esiintynyt aktiivisesti myös konserttilaulajana.

Ylioppilaskunnan Laulajat (YL) on mieskuorotaiteen suomalainen edelläkävijä. Vuonna 1883 Helsingin yliopiston yhteyteen perustettu YL on Suomen vanhin suomenkielinen kuoro, jonka toiminta jatkuu tänäkin päivänä itsenäisenä ja monipuolisena. Kuoron ansiokas kulttuuri-toiminta, pitkä konserttihistoria, useat kiertueet ulkomailla ja lukuisat arvostelumenestystä saaneet levytykset ovat luoneet sille aseman yhtenä maailman merkittävimmistä mieskuoroista. YL on alkuajoistaan lähtien huolehtinut etenkin kotimaisen, mutta myös ulkomaisen

mieskuoromusiikin tilaamisesta, esittämisestä ja tallentamisesta. Esimerkiksi useimmat Jean Sibeliuksen tunnetuimmista mieskuoroteoksista ovat YL:n tilaamia ja kantaesittämiä. Nykyisin kuoro tunnetaanikin, paitsi itse-ohkeutettuna Sibeliuksen lähettilläänä, myös uuden musiikin pioneerina. Ylioppilaskunnan Laulajat konsertoiti säännöllisesti eri puolilla Suomea ja vie ahkerasti suomalaista taidetta maailmalle. Monipuolisen *a cappella* -ohjelmistonsa lisäksi YL esittää säästyksellisiä mieskuoroteoksia maailman eturivin orkesterien ja kapellimestarien kanssa. YL:n taiteellisenä johtajana toimii musiikin tohtori Matti Hyökki.

Sinfonia Lahtea (Lahden kaupunginorkesteri) on joissain lehtiartikkelissa kutsuttu ”pienen kaupungin ihmeksi”. Orkesteri on viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana toteuttanut suurimman osan villeimmistä utopioistaan yhdessä ylikapellimestarinsa Osmo Vänskän kanssa. Tämän seurauksena siitä on tullut Lahden hiihtourheilutapahtumien rinnalle vajaan 100.000 asukkaan kaupungin merkittävin imagotekijä. Vuodesta 2000 lähtien orkesterin koti on ollut loistavasta akustiikastaan (Artec Consultants) kansainvälisestikin tunnettu Sibelius-talo. Sinfonia Lahden ennakokuluuton asenne näkyy mm. lukuisissa poikkeuksellisisa levytysprojekteissa. Ensimmäinen virsilevy saavutti kultalevyn noin kuukaudessa ja Sibelius-elokuvan soundtrackista myös platinalevy vuonna 2004. Kaikki levyt orkesterin BIS-yhtiölle tekemästä jo yli 60 äänitteen kokoelmasta ovat lähes poikkeuksetta saaneet ylistävän vastaanoton kansainväliseltä lehdistöltä. Lukuisten levypalkintojen myötä (mm. Grand Prix du Disque 1993, *Gramophone Award* 1991 ja 1996, *Cannes Classical Award* 1997 ja 2001 sekä *Midem Classical Award* 2006) ovat ovet auenneet myös kansainvälisille areenoille. Orkesterilla on ollut kiertueita Saksassa, Ranskassa, Japanissa, Kiinassa ja Yhdysvalloissa, ja sen lisäksi se on esiintynyt mm. Pietarissa Valkeat Yöt -festivaalilla, Amsterdamissa, Birminghamissa, Wienin Musikvereinissa sekä BBC Proms -festivaalilla Lontoos-

sa. Vuonna 2003 Japanin johtavat musiikkitoimittajat valitsivat Sinfonia Lahden ja Ylioppilaskunnan Laulajien *Kullervo*-konsertin vuoden parhaaksi klassisen musiikin konsertiksi Japanissa. Sinfonia Lahti järjestää vuosittain syyskuussa kansainvälisen Sibelius-festivaalin Sibelius-talossa.

Sinfonia Lahden ylikapellimestari **Osmo Vänskä** on viime vuosien aikana noussut kansainvälisesti merkittävimpien kapellimestareiden joukkoon. Sinfonia Lahden kanssa Vänskä on tehnyt määrätietoista ja tavoitteellista työtä vuodesta 1988 lähtien (päävierailija 1985-88). Vänskä on ollut vuosina 1996-2002 myös BBC:n Skottlailaisen sinfoniaorkesterin ylikapellimestari. Hän on niin ikään toiminut myös Tapiola Sinfoniettan sekä Islannin sinfoniaorkesterin taiteellisenä johtajana. Vuonna 2003 Osmo Vänskä aloitti Yhdysvaltojen parhaimpiin kuuluvan Minnesotan orkesterin taiteellisenä johtajana. Osmo Vänskä suoritti kapellimestarin tutkinnon Sibelius-Akatemiassa 1979. Hänen kansainvälinen uransa käynnistyi Ranskassa Besançonin kansainvälisen kapellimestarikilpailun voiton myötä vuonna 1982. Vänskä on kuluneen vuosikymmenen aikana johtanut kaikkialla Euroopassa sekä Japanissa, Yhdysvalloissa ja Australiassa. Muusikonuransa hän aloitti klarinetistina. Hän on tehnyt yli 50 levytystä, joiden joukossa on runsaasti palkittuja Sibeliusin levytyksiä Sinfonia Lahden kanssa BIS-levymerkille. Vänskä palkittiin Pro Finlandia -mitalilla vuonna 2000 ja vuonna 2001 Glasgow’n yliopisto nimitti hänet musiikin kunniaotohtoriksi. Toukokuussa 2002 Osmo Vänskälle myönnettiin yksi Britannian arvostetuimmista musiikkipalkinnoista, Royal Philharmonic Society Music Award, tunnustuksena hänen ansioistaan Sibeliuksen ja Nielsenin musiikin tulkinnassa. Syyskuussa 2005 Vänskä sai Sibelius-Seuran myöntämän Sibelius-mitalin perusteena hänen yhdessä Sinfonia Lahden kanssa tekemänsä pitkäjänteinen työ Sibeliuksen musiikin esittäjänä ja levyttäjänä.

Obgleich Jean Sibelius kein von Natur aus „politischer“ Komponist war, sorgten seine Lebensumstände doch dafür, daß er zahlreiche Werke über patriotische Themen komponierte – Werke, die zweifellos ihren Beitrag leisteten zu Finnlands Umwandlung von einer Provinz des Russischen Kaiserreichs zu einem unabhängigen Staat. Bei Sibelius' Geburt – der Sohn einer schwedischsprachigen Familie kam am 8. Dezember 1865 in der Garnisonsstadt Hämeenlinna zur Welt – war Finnland ein autonomes Großherzogtum des Russischen Reiches. Nach dem Tod seines Vaters wurde der junge Sibelius von seiner Mutter, seinen Tanten und der Großmutter mütterlicherseits aufgezogen. Er nahm privat Musikunterricht, eignete sich begierig Musiktheorie an und komponierte bald schon versiert Kammermusik – die er mit seiner Familie und Freunden spielte. Seine Familie faßte auch den weitsichtigen Entschluß, ihn Finnlands erstes finnischsprachiges Gymnasium besuchen zu lassen, das zufälligerweise nur wenige Schritte von ihrem Haus entfernt war. Als er zum Studium nach Helsinki zog, machte er die Bekanntschaft der einflußreichen Familie Järnefelt, deren Engagement für die finnische Sprache und Identität berühmt war. Er wurde der lebenslange Freund der Brüder Arvid, Eero und Armas Järnefelt und verliebte sich in ihre Schwester Aino, die später seine Frau werden sollte. Darüber hinaus kam er in Kontakt mit anderen kulturellen Aktivisten wie Juhani Aho und Eero Erkko, die gemeinsam mit Arvid Järnefelt die erste bedeutende finnischsprachige Zeitung – *Päivälehti* – gründeten.

1889 verließ Sibelius Finnland, um im Ausland seine Studien fortzusetzen. Wie für Helsinkis Kompositionsstudenten durchaus üblich, zog es ihn nach Westeuropa – in seinem Fall Berlin und Wien – und nicht in den Osten, nach St. Petersburg oder Moskau. In Hämeenlinna und Helsinki war er bereits dem *Kalevala* begegnet – dem finnischen Nationalepos, das etwas mehr als ein halbes Jahrhundert zuvor veröffentlicht worden war –, aber erst in seiner Wiener Zeit (1890/91) entdeckte er dessen Po-

tential als Inspirationsquelle. Sibelius war kein Einzelfall: Das *Kalevala* versorgte Generationen von Malern, Schriftstellern und Musikern mit Anregungen. Kurz nach seiner Rückkehr nach Finnland hatte Sibelius seinen Durchbruch mit *Kullervo*, einem gewaltigen fünfsätzigen Werk für Soli, Chor und Orchester auf Themen und Texte des *Kalevala*.

Zu jener Zeit änderte sich das politische Klima in Finnland. Mittels einer Reihe von Manifesten und Dekreten versuchte Rußland, Finnlands Autonomie auf nahezu allen Gebieten zu untergraben – von der Sprache, der Regierung und der Verteidigungspolitik bis hin zu den Briefmarken. Den Finnen lag es fern, solche Änderungen demütig hinzunehmen. Der „Karelianismus“, eine Bewegung, die sich für die kulturelle Tradition des ostfinnischen Karelien einsetzte, wurde eine künstlerische Macht, mit der man rechnen mußte. Patriotische Festzüge wurden populär, und Sibelius lieferte für mehrere davon die Musik. In diesen Musiken haben zwei der populärsten Werke von Sibelius ihren Ursprung: die *Karelia-Suite* und *Finlandia* – letzteres ein besonders wirksames Symbol finnländischer Hoffnungen.

Ebenfalls in den 1890er Jahren komponierte Sibelius erstmals Musik für Männerchor *a cappella* – beginnend mit *Venematka* (*Kahnfahrt*) aus dem Jahr 1893, das auf einem Text aus dem *Kalevala* basiert. *Venematka* wurde zum zehnten Jahrestag der Gründung des Männerchors YL (Männerchor der Universität Helsinki) komponiert und markiert den Anfang einer langen und fruchtbaren Beziehung; bis heute gilt YL als bedeutendstes Ensemble für die Interpretation von Sibelius' Männerchor-Kompositionen. Das älteste Werk auf dieser CD, *Rakastava* (*Der Liebende*) ist als *a-cappella*-Werk für einen 1894 von YL veranstalteten Wettbewerb entstanden, bei dem es den Zweiten Preis erhielt; sein Text stammt aus dem *Kanteletar*, dem lyrischen Pendant zum *Kalevala*. Das Werk hat klar voneinander geschiedene Teile, deren letzter ein Tenorsolo vorsieht. Das Stück wechselt zwischen relativ lebhaften, vorwiegend homophonen Pas-

sagen und atmosphärischen Episoden, die sowohl in rhythmischer wie satztechnischer Hinsicht freier sind. Sibelius war sich bewußt, daß dieses Werk der finnischen Chormusik gesangstechnisch neuen Boden eroberte und entschloß sich, eine dezentere Streicherunterstützung hinzuzufügen. Sollte es seine Absicht gewesen sein, den Sängern die Arbeit zu erleichtern, so schlug dies freilich fehl: Bei den Proben gab es derart gravierende Intonationsprobleme, daß der Leiter von YL, Jalmari Hahl, es vorzog, das Werk in seiner originalen *a-cappella*-Gestalt aufzuführen.

1897, als *Koskenlaskijan morsiamet* (*Des Fährmanns Bräute*) entstand, hatte Sibelius eine „Wagner-Krise“ durchlaufen. Zu den Auswirkungen seiner Haßliebe zu dem deutschen Komponisten gehörte der Verzicht auf den Plan einer *Kalevala*-Oper zugunsten Symphonischer Dichtungen sowie ein verstärktes Interesse an musikalischem Symbolismus. Außerdem war er unangreifbarer Vorreiter sowohl der finnischen Musik wie bei der Suche nach einer nationalen kulturellen Identität. Im Jahr zuvor hatte die *Lemminkäinen-Suite* – vier Symphonische Dichtungen nach Themen des *Kalevala* (u.a. *Der Schwan von Tuonela*) – in Helsinki ihre Uraufführung erlebt; die Aufführung einer revidierten Fassung dieser Suite war der Anlaß für die Uraufführung von *Des Fährmanns Bräute* am 1. November 1897, ebenfalls in Helsinki.

Mit seinen lebhaften Farben und der großen Spontaneität des Ausdrucks ist *Des Fährmanns Bräute* ein typisches Beispiel für Sibelius' Schaffen der späten 1890er Jahre. Ursprünglich für Bariton und Orchester gesetzt, handelt es sich um eine freie Vertonung eines Textes von A. Oksanen (ein Pseudonym des Romanciers und Dichters August Ahlqvist [1826-89], dem ersten Professor für Finnisch an der Universität Helsinki). Das Gedicht – die älteste Gedichtballade auf Finnisch – erzählt davon, wie eine Meerjungfrau von ihrer Eifersucht dazu getrieben wird, daß sie das Boot, in dem ihr geliebter Vilhelmi und seine Braut Anna sitzen, zerstört, so daß die beiden In-

sassen umkommen. Im Oktober 1943, beinahe ein halbes Jahrhundert nach der Komposition, arrangierte Sibelius wohl auf Bitten des Chorleiters Martti Turunen den Vokalpart für Männerchor.

Im Frühjahr 1898 veranstaltete der Männerchor Muntra Musikanter einen Kompositionswettbewerb. Sibelius' Beitrag war *Sandels* nach einem Gedicht aus Johan Ludvig Runebergs (1804-77) Sammlung *Fänrik Ståls sägner* (*Fänrik Stahls Erzählungen*). Das Gedicht beruht auf einer wahren Begebenheit: General Johan Sandels' Sieg über eine weit größere russische Armee während des Russisch-Finnischen Kriegs 1808/09 bei der Schlacht von Virta Bro (nördlich von Iisalmi in der Provinz Nord-savonien). In dem Gedicht genießt Sandels im Dorf Partala eine Mahlzeit mit seinem Regimentspastor und weigert sich, der Meldung eines Boten zu glauben, nach der die Russen einen Angriff begonnen hätten. Erst als der Bote Sandels einen Feigling nennt, zieht dieser in die Schlacht und führt seine Männer aus der drohenden Niederlage zu einem glorreichen Sieg.

In *Sandels* hat Sibelius den Stimmungen des Gedichts große Aufmerksamkeit gewidmet. So speist Sandels beispielsweise stillvoll zur Begleitung verzerrter Melodien und eleganter Skalenfiguren. Die dringenden Appelle des Boten werden zu insistierenden Gesangslinien von engem Umfang, daktylischem Rhythmus und einer melodischen Kurve, die in dem Maße steigt, wie sie an Tempo und Intensität zunimmt. Die „Schlachtszene“ enthält inextrikalt ineinander verwobene chromatische Skalen im 6/4-Takt, die deutlich auf die Durchführung im ersten Satz der *Ersten Symphonie* vorausweisen.

Obwohl die Originalfassung von *Sandels* bei dem Wettbewerb den Ersten Preis erhielt, wurde es erst beinahe zwei Jahre später – am 16. März 1900 – aufgeführt, und selbst dann wurde ihm kein größerer Beifall zuteil. Einige Jahre später trug sich Sibelius mit dem Gedanken, das Werk zu überarbeiten, doch im Juli 1915 äußerte er Zweifel. „Ich habe beschlossen, *Sandels* nicht zu revidieren“, schrieb er in sein Tagebuch. „Es kann ein *document hu-*

main des Jahres 1898 bleiben.“ Sibelius sollte seine Meinung ändern. Muntra Musikanter hatten ein neues Werk bei ihm in Auftrag gegeben – *Unge Hellener (Junge Hellenen)* nach einem Text von Viktor Rydberg (1828-95) –, aber Sibelius wollte die Ausführung dieses Auftrags nicht gelingen. Stattdessen nahm er einige kleinere Änderungen an *Sandels* vor (insbesondere im letzten Teil des Werks), ohne die Gesamtanlage und die Atmosphäre des Stücks zu verändern. Es ist sehr wahrscheinlich, daß diese Änderungen nur vorgenommen wurden, um Muntra Musikanter für das Ausbleiben von *Unge Hellener* zu entschädigen. Die revidierte Fassung von *Sandels* wurde am 14. Dezember 1915 in Helsinki erstmals aufgeführt.

Nach der Uraufführung der *Zweiten Symphonie* am 8. März 1902 löste Sibelius sein Versprechen ein, eine Kantate für die bevorstehende Eröffnung des Nationaltheaters Helsinki zu komponieren. Das neue Werk, *Tulen syntty (Der Ursprung des Feuers)* für Bariton, Männerchor und Orchester, entnimmt seinen Text dem *Kalevala*. Sibelius selber leitete die Uraufführung bei der Eröffnung des Theaters am 9. April.

Der Ursprung des Feuers ist zweiteilig. Im ersten Teil etabliert das Orchester eine düstere Grundstimmung, bevor der Solist den ersten Teil der Geschichte erzählt. Über das Land Kalevala ist tiefe Finsternis gekommen, weil die Herrscherin von Pohjola Sonne und Mond gefangenommen und das Feuer aus den Häusern von Kalevala gestohlen hat. Ukko, der Götterkönig, sucht vergeblich danach. Während dieser durchaus opernhaften Abschnitts bleibt das Orchester gedämpft – trotz eines beeindruckenden wagnerianischen Ausbruchs nach den Worten „ikävä itse Ukonki“ („Selbst Ukko wurde unglücklich“); zum Teil kann das Material dieser Komposition denn auch bis zu Entwürfen aus den Jahren 1893/94 zurückverfolgt werden, der Zeit von Sibelius’ „Wagner-Krise“. Im schnelleren zweiten Teil der Kantate übernimmt der Chor den Erzählpart. Mit seinem Schwert erzeugt Ukko neues Feuer und vertraut es der Luftjungfrau an, die es fallenläßt. Trotz der Schlichtheit des Chor-

satzes steigert sich das Stück zu einem Höhepunkt von beeindruckender Größe. Leicht ließe sich dieser *Kalevala*-Text als Allegorie interpretieren: Das unter russischer Herrschaft stehende Finnland erfährt ewige Finsternis – Grund genug für das finnische Volk, es Ukko gleichzutun und neues Licht ausfindig zu machen.

1910 unternahm Sibelius eine umfassende Revision von *Der Ursprung des Feuers*; dabei wurde die Komposition verdichtet und verfeinert, ohne daß die grundsätzliche Struktur geändert worden wäre. Die Orchestereinleitung mit ihrer atmosphärischen Beschreibung der Dunkelheit, das expressive Bariton solo – nun weniger episodisch als zuvor – und der robuste Chorteil sind deutlich wiederzuerkennen. Eine neue Orchesterüberleitung verbindet Solo- und Chorteil, und die Schlußakkorde des Stücks haben mehr Charakter und Wucht.

Im Falle von *Har du mod? (Hast du Mut?)* ist die patriotische Botschaft noch offenkundiger. Obschon Sibelius den Text von Josef Julius Wecksell (1838-1907) erstmals um 1903 als Lied für Männerchor *a cappella* vertonte, kennt man den Text besser in einer ganz anderen Fassung für Chor und Orchester, die erstmals im Februar 1904 zusammen mit der Erstfassung des *Violinkonzerts* erklang. In dieser Fassung hat der Chor eine einfache Marschmelodie, während die Orchesterbegleitung für Sibelius’ Verhältnisse grob und lärmend ist. 1911 – wenige Monate, nachdem er seine radikale, aphoristische *Vierte Symphonie* fertiggestellt hatte – überarbeitete er *Har du mod?*, indem er einige wenige Änderungen am Chorpарт vornahm, die Begleitung aber durch eine kühne Mischung aus chromatischen Tremolos und abrupten, isolierten Akkorden ersetzte. In dieser Form bot er das Werk dem Verlag Breitkopf & Härtel an, die es indes ablehnten. Weitere Revisionen folgten, in deren Verlauf Sibelius den Orchesterpart abdämpfte und eine elegante Einleitung in der Art einer Gavotte hinzufügte. Die Chronologie dieser Revisionen ist nicht hinreichend geklärt, doch scheint es, daß es sich bei der späteren der beiden hier eingespielten Versionen um die Letztfassung aus dem Jahr 1914 – die

Orchesterbearbeitung einer früheren Fassung für Klavier – handelt.

Am 16. Juni 1904 verübte der junge finnische Patriot Eugen Schauman einen Anschlag auf den verhaßten russischen Generalgouverneur Nikolai Bobrikow. Unter dessen Nachfolger Ivan Obolensky beruhigte sich die Lage. 1905 hob Zar Nikolaus II. einige der Maßnahmen auf, die in den vergangenen fünfzehn Jahren eingeführt worden waren, und strich die diktatorischen Befugnisse des Generalgouverneurs, was den Weg für ein demokratisch legitimiertes Parlament ebnete. Aber diese Maßnahmen dämpften den Enthusiasmus der finnischen Unabhängigkeitsbestrebungen mitnichten, und im Mai 1906 markierten aufwendige Feiern den 100. Geburtstag des nationalistischen finnischen Staatsmanns und Philosophen Johan Vilhelm Snellman (1806-81), einem einflußreichen Vorkämpfer für die finnische Sprache und Kultur. Sibelius' Beitrag war *Vapautettu kuningatar* (*Die gefangene Königin*), eine Kantate für gemischten Chor und Orchester, frei nach einer Ballade von Paavo Cajander (1846-1913). Die Fassung für Männerchor und Orchester hat Sibelius spätestens 1910 angefertigt.

Die Ballade erzählt von einer Königin, die auf einer Burg gefangengehalten und von einem jungen Helden befreit wird (tatsächlich lautet die wörtliche Übersetzung des Titels „Die befreite Königin“). Die allegorische Bedeutung dieses Stücks war so offenkundig, daß es unter einem unverfänglicheren Namen aufgeführt werden mußte: *Siell' laulavi kuningatar* (*Dort singt die Königin*). Das Stück ist geprägt von für Sibelius charakteristischen Wendungen, wie den *spiccato*-Streicherarpeggien – die stark an den Anfang von *En saga* anklängen – oder thematischen Motiven, die sowohl in melodischer wie in rhythmischer Hinsicht an das Finale der *Zweiten Symphonie* denken lassen. In der zweiten Hälfte des Stücks wird ein Marschthema eingeführt, das eine auffallende Ähnlichkeit zu Wagners *Meistersingern* aufweist.

Finnland befand sich bis 1917 unter russischer Herrschaft, als das Land im Gefolge der Oktoberrevolution

seine Unabhängigkeit erklärte. Anfang 1918 aber brach ein Bürgerkrieg zwischen „Roten“ und „Weißen“ aus – erstere wurden von den Bolschewisten unterstützt, letztere mit deutscher Unterstützung vom konservativen Senat gesteuert. Eine Zeitlang hatten die „Roten“ im Raum Helsinki die Oberhand, und Sibelius, dessen Sympathien auf Seiten der „Weißen“ lagen, mußte monatelang Hausdurchsuchungen und andere Härten ertragen, bevor die „Weißen“ schließlich siegten.

Das 27. Königlich-Preußische Jägerbataillon bestand aus rund 1.900 patriotisch gesinnten finnischen Freiwilligen. Nach seinem Einsatz in der deutschen Armee in den Jahren 1916/17 unterstützte das Bataillon im Bürgerkrieg die „Weißen“; im Februar 1918 wurde die Einheit in die finnische Armee eingegliedert. Im August 1917 suchte man mittels eines Wettbewerbs nach dem Text zu einem Regimentslied; der siegreiche Beitrag von Heikki Nurmio (1887-1947) wurde von Sibelius als *Jääkärien marssi* (*Marsch der finnischen Jäger*) vertont, ein robustes Stück für Männerchor und Klavier. Aufgrund der angespannten Lage ließ Sibelius seinen Namen in der Erstausgabe nicht abdrucken. Die Uraufführung der Fassung mit Klavier fand am 23. Oktober 1917 in privatem Rahmen statt; schnell machten Kopien die Runde. Daß es sich bei dem Komponisten um Sibelius handelte, bestätigte die finnische Presse im Januar 1918. Der Marsch selber ist nicht sonderlich bemerkenswert, doch wurde er zu einer Art Siegeshymne für die „Weißen“. Sibelius' Tagebuch vermerkt als Datum der Bearbeitung für Orchester und Männerchor *ad lib.* den 25. Januar 1918; die erste Aufführung fand im April statt.

Der finnische Bürgerkrieg sollte nicht der letzte bewaffnete Konflikt sein, den Sibelius in den ihm noch verbleibenden knapp vierzig Jahren erleben sollte, aber es war der letzte, in dem neukomponierte Musik von ihm eine bedeutende Rolle spielte. Die Kämpfe, die vor ihm lagen, waren fortan von vorwiegend künstlerischer Natur – oder, wie er selber es mehrfach nannte, ein „Ring mit Gott“. Mitunter gelangen ihm dabei triumphale Er-

folge – etwa bei den ästhetischen Neuorientierungen, die in der Vollendung der *Fünften*, *Sechsten* und *Siebenten Symphonie*, von *Der Sturm* und *Tapiola* gipfelten. Jenseits dessen lagen seine langwierigen, aber letztlich verblichenen Bemühungen um seine *Achte Symphonie*. Am Ende wurde Sibelius nicht von politischen Machenschaften, sondern vom Diktat seiner eigenen inneren Stimme zum Schweigen gebracht.

© Andrew Barnett 2006

Tommi Hakala, der Gewinner des renommierten Singer of the World-Preises bei der 2003 International Singing Competition in Cardiff 2003, schloß sein Studium an der Sibelius-Akademie in Helsinki 1998 mit besonderer Auszeichnung ab. Zu seinen Mentoren gehören Esa Ruuttunen, Jaakko Ryhänen und Roland Hermann. Er besuchte Meisterklassen von Mark Tatlow, Peter Berne und François Leroux und erhielt 1997 das erste Matti Salminen-Stipendium sowie ein Stipendium der Richard-Wagner-Stiftung Bayreuth. Außerdem gewann er den Theaterpreis der IHK (1999) und den Ersten Preis beim Merikanto Gesangswettbewerb 2001. Zu seinen ersten Engagements zählten Aufführungen an verschiedenen deutschen und finnischen Opernhäusern und ein Gastvertrag an der Finnischen Nationaloper. Anschließend wurde er an die Oper Nürnberg und die Oper Leipzig engagiert; er hat bei den Opernfestspielen Savonlinna gesungen und tritt als Opern- und als Konzertsänger auf.

Der **Männerchor YL**, in Helsinki beheimatet, ist ein Pionier im Bereich der Musik für Männerchor. 1883 an der Universität Helsinki gegründet, ist YL Finnlands ältester finnischsprachiger Chor. Seine vortreffliche Gesangskultur, die traditionsreiche Konzerttätigkeit, häufige Auslandstourneen und zahlreiche begeistert gefeierte Aufnahmen haben YL zu einem der berühmtesten Männerchöre der Welt gemacht. Seit seiner Gründung hat YL sich mit Auftragswerken, Aufführungen und Einspielungen um zeitgenössische finnische und ausländische

Chormusik verdient gemacht. So wurden etwa viele von Jean Sibelius' berühmtesten Werken für Männerchor von YL in Auftrag gegeben und uraufgeführt. Heute ist der Chor als Sibelius' naturgemäßer Bannerträger und als Pionier für zeitgenössische Musik bekannt. YL konzerziert regelmäßig in Finnland und trägt mit großem Enthusiasmus finnische Kunst in die ganze Welt hinaus. Neben seinem umfangreichen *a-cappella*-Repertoire führt YL Werke für begleiteten Männerchor mit den renommiertesten Orchestern und Dirigenten auf. YL wird geleitet von Matti Hyökki.

Das **Lahti Symphony Orchestra** (Sinfonia Lahti) hat sich unter der Leitung seines Chefdirigenten Osmo Vänskä zu einem der interessantesten Orchester in Europa entwickelt. Seit 2000 ist es in dem aus Holz erbauten Sibelius-Konzertsaal beheimatet, dessen international anerkannte Akustik von Artec Consultants (New York) konzipiert wurde. Das Orchester hat viele hervorragende Einspielungen bei BIS vorgelegt und wurde dafür mit zwei *Gramophone Awards*, dem *Grand Prix du Disque* der Académie Charles Cros und zwei *Cannes Classical Awards* ausgezeichnet. 2004 erhielt das Orchester Platin für seine CD „Sibelius – Musik aus Timo Koivusalos Film“; goldene Schallplatten wurden ihm u.a. für seine Aufnahme der Originalfassung von Sibelius' *Violinkonzert* (1992) und ein CD mit Finnischen Kirchenliedern (2001) zuteil. Das Ensemble ist bei zahlreichen Musikfestivals aufgetreten, u.a. bei den BBC Proms in London und den Weißen Nächten in St. Petersburg; es hat in Amsterdam, im Wiener Musikverein und in der Birmingham Symphony Hall gespielt und Tourneen durch Deutschland, Rußland, Spanien, Japan, die USA und China unternommen. 2003 wählten japanische Musikkritiker die Aufführung von Sibelius' *Kullervo* durch das Lahti Symphony Orchestra zum besten Klassik-Konzert des Jahres. Jedes Jahr im September veranstaltet das Lahti Symphony Orchestra ein Internationales Sibelius-Festival im Sibelius-Saal.

Gerühmt für seine intensiven, kraftvollen Aufführungen, seine zwingenden, innovativen Interpretationen des traditionellen, zeitgenössischen und skandinavischen Repertoires sowie für die engen Beziehungen, die er unter den Musikern seiner Orchester aufbaut, ist **Osmo Vänskä** der zehnte Musikalische Leiter des Minnesota Orchestra und Chefdirigent des Lahti Symphony Orchestra in Finnland. Seine musikalische Karriere begann er als Klarinetist; mehrere Jahre war er Stellvertretender Soloklarinetist im Helsinki Philharmonic Orchestra. Nach seinem Dirigierstudium an der Sibelius Akademie in Helsinki gewann er 1982 den Ersten Preis bei der Besançon International Young Conductor's Competition. Im Rahmen seiner Dirigententätigkeit hat er sich insbesondere der Tapiola Sinfonietta, dem Iceland Symphony Orchestra und dem BBC Scottish Symphony Orchestra gewidmet. Seine zahlreichen Einspielungen für BIS erhalten beste Kritiken; die ersten Folgen seiner Gesamteinspielung der Symphonien Beethovens mit dem Minnesota Orchestra haben die Kunde von der außergewöhnlichen Dynamik dieser musikalischen Partnerschaft in alle Welt getragen. Unterdessen ist Vänskä international ein äußerst gefragter Gastdirigent bei den führenden Orchestern wie dem London Philharmonic Orchestra, dem BBC Symphony Orchestra, dem Yomiuri Nippon Symphony Orchestra, dem Cleveland Orchestra, dem Philadelphia Orchestra und dem National Symphony Orchestra of Washington. Zu den zahlreichen Ehrungen und Auszeichnungen, die er erhalten hat, gehören die Pro Finlandia Medaille, ein Royal Philharmonic Society Award, der *Musical America's* Conductor of the Year Award (2004), die Sibelius-Medaille (2005) und der Finlandia Foundation Arts and Letters Award (2006).

Même si Jean Sibelius ne tendait pas à être un compositeur « politique », les circonstances de sa vie demandèrent qu'il compose de nombreuses œuvres sur des thèmes patriotiques – des œuvres qui contribuèrent indéniablement à transformer la Finlande de province de la Russie impériale en pays indépendant. A sa naissance – le 8 décembre 1865 dans une famille de langue suédoise dans la ville de garnison de Hämeenlinna – la Finlande était un grand-duché autonome de l'empire russe. Après la mort de son père, le jeune Sibelius fut élevé par sa mère, ses tantes et sa grand-mère maternelle. Il prit des cours privés de musique, absorba avidement la théorie musicale et devint rapidement un compositeur accompli de musique de chambre – qu'il jouait en famille et avec des amis. Sa famille prit aussi l'heureuse décision de l'envoyer au premier collègue finlandais de langue finlandaise qui, par chance, était situé à deux pas de la résidence familiale. A son aménagement à Helsinki comme étudiant, il se lia d'amitié avec l'influente famille Järnefelt qui défendait ardemment la langue et l'identité finlandaises. Il devint un ami à vie des frères Arvid, Eero et Armas Järnefelt et il tomba amoureux de leur sœur Aino qui devait devenir sa femme. De plus, il vint en contact avec d'autres artistes culturels dont Juhani Aho et Eero Erkkö qui, avec Arvid Järnefelt, furent les fondateurs de *Päivälehti*, le premier journal important de langue finlandaise.

En 1889, Sibelius quitta le pays pour faire des études à l'étranger. Comme les étudiants de composition à Helsinki en avaient coutume, il se dirigea vers l'Europe centrale – dans ce cas Berlin et Vienne – plutôt que vers l'est pour St-Petersbourg ou Moscou. A Hämeenlinna et à Helsinki il avait trouvé le *Kalevala* – l'épopée nationale finlandaise, publiée pour la première fois plus d'un demi-siècle plus tôt mais c'est pendant son séjour à Vienne en 1890-91 qu'il en reconnut l'entier potentiel comme source d'inspiration. Sibelius n'était pas unique dans sa découverte : le *Kalevala* fut une source extraordinaire de motivation pour des générations de peintres,

écrivains et musiciens. Peu après son retour en Finlande, il perça avec *Kullervo*, une œuvre immense en cinq mouvements pour solistes, chœur et orchestre, basée sur des thèmes et des textes du poème.

En ce temps, le climat politique en Finlande se transformait. Au moyen d'une série de manifestes et de décrets, les Russes essayèrent d'éroder l'autonomie de la Finlande sur à peu près tous les plans, du langage, gouvernement et politique de défense aux timbres de la poste. Les Finlandais n'avaient en rien le goût de dire oui et amen à tous ces changements. Le « carélianisme », un mouvement qui préconisait la culture folklorique de la Carélie dans l'est de la Finlande, devint une force artistique sur laquelle on dut compter. Les spectacles patriotiques devinrent populaires et Sibelius composa la musique de plusieurs d'entre eux. C'est dans ces partitions que deux des œuvres les plus populaires de Sibelius virent le jour : la *Suite de Karelia* et *Finlandia*, cette dernière un symbole puissant des aspirations finlandaises.

C'est aussi dans les années 1890 que Sibelius se mit à écrire de la musique pour chœur d'hommes *a cappella* – commençant par *Venematka* (*Le voyage en bateau*) en 1893, sur un texte du *Kalevala*. Sibelius composa *Venematka* à l'occasion du dixième anniversaire de la fondation du chœur d'hommes YL de l'université d'Helsinki, ce qui fut le début d'une association aussi longue que fructueuse ; à ce jour, YL est grandement reconnu comme étant le meilleur interprète de la musique de Sibelius pour chœur d'hommes. La musique la plus ancienne sur ce disque, *Rakastava* (*L'amant*), fut écrite *a cappella* pour un concours organisé par YL en 1894 et y gagna le second prix. Le texte provient du *Kanteletar* – le pendant lyrique au *Kalevala* – et l'œuvre est moulée dans des sections nettement définies dont la dernière requiert un ténor soliste. La pièce alterne entre des passages relativement énergiques, essentiellement homophoniques et des épisodes d'ambiance au rythme et à la texture plus libres. Conscient que cette œuvre battait une nouvelle voie technique en musique chorale finlandaise, Sibelius

décida de doter *Rakastava* d'un support discret de cordes. Mais si Sibelius voulait ainsi faciliter la vie des chanteurs, il a échoué : les problèmes d'intonation furent si sérieux aux répétitions que le chef d'YL, Jalmari Hahl, choisit d'interpréter *Rakastava* dans sa forme originale *a cappella*.

En 1897, à la composition de *Koskenlaskijan morsiamet* (*Les fiancées du sauteur de rapides*), Sibelius avait traversé une « crise wagnérienne ». Les ramifications de sa relation d'amour-haine avec le compositeur allemand inclurent l'abandon de son projet d'opéra basé sur le *Kalevala* en faveur de poèmes symphoniques et d'un intérêt accru pour le symbolisme en musique. Il occupait aussi une place inattaquable à la tête de la musique finlandaise et de la recherche d'une identité culturelle nationale. L'année précédente, sa *Suite de Lemminkäinen*, quatre poèmes symphoniques sur des thèmes du *Kalevala* (y compris *Le Cygne de Tuonela*), avait été créée à Helsinki qui vit aussi la création de *Les fiancées du sauteur de rapides* quand une version révisée de la suite y fut jouée le 1er novembre 1897.

Les fiancées du sauteur de rapides est un exemple typique du travail de Sibelius de la fin des années 1890 avec ses couleurs vives et son expression immédiate. Originellement pour baryton et orchestre, c'est un arrangement libre d'un texte d'A. Oksanen (un pseudonyme pour le poète et romancier August Ahlqvist [1826-89], le premier professeur de finlandais à l'université d'Helsinki). Le poème – la première ballade poétique en finlandais – raconte qu'une naïade est si dévorée par l'envie qu'elle détruit le bateau dans lequel voyagent son bien-aimé Vilhelmi et sa fiancée Anna, les tuant tous les deux. En octobre 1943, presque un demi-siècle après la composition de l'œuvre, Sibelius arrangea la partie vocale pour chœur d'hommes, apparemment à la demande du chef de chœur Martti Turunen.

Au printemps 1898, le chœur de voix d'hommes Muntra Musikanker arrangea un concours de composition. La participation de Sibelius s'intitula *Sandels*, sur

un poème du recueil *Fänrik Ståls sägner* (*Les contes de l'officier porte-étendard Acier*) de Johan Ludvig Runeberg (1804-77). Le poème repose sur l'histoire vraie du général Johan Sandels qui, pendant la guerre russo-finlandaise de 1808-09, battit une armée russe bien supérieure en nombre à la bataille de Virta Bro (au nord d'Ilssalmi dans la province de la Savonie du nord.) Dans le poème, Sandels déguste un repas dans le village de Partala avec le pasteur de son régiment et il refuse de croire un messager qui rapporte la nouvelle de l'attaque des Russes. Ce n'est que quand le messager suggère que Sandels est un poltron qu'il se rend à la bataille, menant ses hommes du gouffre de la défaite à une glorieuse victoire.

Dans *Sandels*, Sibelius porta une grande attention aux ambiances du poème. Sandels dîne avec style, par exemple, sur un accompagnement de mélodies gracieuses et de gammes gentilles. Les demandes urgentes du messager sortent de lignes vocales insistantes à l'étendue restreinte, aux rythmes dactyliques et à la ligne mélodique qui monte au fur et à mesure que la vitesse et l'intensité s'accroissent. La « scène de la bataille » présente des gammes chromatiques au tissu compliqué en mesures à 6/4 qui annoncent clairement la section de développement du premier mouvement de la *Symphonie no 1*.

Quoique la version originale de *Sandels* remportât le premier prix du concours, elle ne fut jouée que presque deux ans plus tard, le 16 mars 1900 et, même là, elle ne gagna pas une grande réputation. Quelques années plus tard, Sibelius songea à la réviser mais, en juillet 1915, il avait commencé à en douter. « J'ai décidé de ne pas réviser *Sandels* », écrivit-il dans son journal. « Il peut demeurer un document humain de 1898. » Il devait changer d'idée. Muntra Musikanter lui avait commandé une nouvelle œuvre, *Unge Helleners* (*Les jeunes helléniques*) sur un texte de Viktor Rydberg (1828-95) – mais Sibelius ne réussit pas à la livrer. Il apporta plutôt quelques petits changements à *Sandels*, surtout dans la dernière partie de l'œuvre, même si la forme générale et l'atmosphère de la pièce restèrent les mêmes. Il est bien possible que ces

changements ne furent entrepris que dans un essai de compenser Muntra Musikanter pour l'absence de *Unge Helleners*. La version révisée de *Sandels* fut créée à Helsinki le 14 décembre 1915.

Après la création de la *Symphonie no 2* le 8 mars 1902, Sibelius remplit une promesse qu'il avait faite d'écrire une cantate pour l'ouverture imminente du Théâtre National à Helsinki. La nouvelle pièce, *Tulen syntä* (*L'Origine du feu*), fut écrite pour baryton, chœur d'hommes et orchestre sur un texte en provenance du *Kalevala*. Sibelius en dirigea la création à l'inauguration du théâtre le 9 avril.

L'Origine du feu compte deux sections ; dans la première, l'orchestre établit une ambiance sombre avant que le soliste ne raconte la première partie de l'histoire. Le pays Kalevala est dans la noirceur parce que la maîtresse de Pohjola a capturé le soleil et la lune et volé le feu des maisons de Kalevala. Ukko, le chef des dieux, les cherche en vain. Durant la majeure partie de ce passage qu'on dirait d'opéra, l'orchestre reste discret malgré un accès wagnérien imposant après les paroles « ikävä itse Ukon-ki » (« misérable même pour Ukko ») ; une partie du matériel de l'œuvre peut effectivement être retracée à des esquisses de 1893/94 – l'époque de la crise wagnérienne de Sibelius. Le chœur raconte l'histoire dans la seconde partie de la cantate. Ukko fait un nouveau feu avec son épée et il le confie à la Jeune Fille de l'air qui le laisse tomber. Malgré la simplicité de l'écriture chorale, la pièce crée un sommet d'une ampleur impressionnante. Il serait facile de donner à ce texte du *Kalevala* une interprétation allégorique. Sous la férule russe, on peut dire de la Finlande qu'elle était dans des ténèbres perpétuelles – une bonne raison pour le peuple finlandais d'imiter Ukko et de rechercher une nouvelle lumière.

En 1910, Sibelius entreprit une importante révision de *L'Origine du feu*, soumettant l'œuvre à un procédé de condensation et de raffinement sans pourtant en altérer la structure fondamentale. L'introduction orchestrale avec son évocation environnementale de ténèbres, le solo ex-

pressif du baryton – maintenant moins épisodique que dans la première version – et la section chorale robuste sont clairement reconnaissables. Une nouvelle transition orchestrale relie les sections solo et chorale et les accords finals de la pièce ont plus de caractère et d'impact.

Dans le cas de *Har du mod?* (*As-tu du courage?*), le message patriotique du texte est encore plus clair. Même si Sibelius arrangea d'abord le texte de Josef Julius Wecksell (1838-1907) en chanson pour chœur d'hommes *a cappella* vers 1903, il est mieux connu dans une version totalement différente pour chœur et orchestre qui fut créée en février 1904 avec la première version du *Concerto pour violon*. Dans la version de 1904, le chœur n'a qu'une simple mélodie de marche mais l'accompagnement orchestral est, pour être de Sibelius, bruyant et fruste. En 1911, quelques mois après avoir terminé sa *Symphonie no 4*, radicale et concentrée, il révisa *Har du mod?*, apportant quelques changements à la partie chorale mais remplaçant l'accompagnement par un mélange hardi de trémolos chromatiques et d'accords abrupts et isolés. Il l'offrit dans cette forme aux éditions Breitkopf & Härtel qui la rejetèrent. Plusieurs autres révisions s'ensuivirent au cours desquelles Sibelius atténua l'écriture orchestrale et ajouta une élégante introduction en forme de gavotte. La chronologie de ces révisions n'est pas totalement certaine mais il semble probable que la deuxième des deux versions sur ce disque fut la dernière à avoir été apportée, en 1914, et qu'elle fut arrangée pour orchestre à partir d'une édition antérieure pour piano.

Le 16 juin 1904, un jeune patriote finlandais nommé Eugen Schauman assassina le détesté gouverneur-général russe Nikolai Bobrikov. Sous son successeur Ivan Obolensky, la situation se calma. En 1905, le tsar Nicholas II annula certaines des mesures qui avaient été introduites au cours des 15 années précédentes et enleva au gouverneur-général ses pouvoirs dictatoriaux, préparant la voie pour un parlement élu dans la démocratie. Mais ces mesures ne réussirent pas à calmer l'enthousiasme des Finlandais pour démontrer leur esprit d'indépendance et, en

mai 1906, des célébrations somptueuses marquèrent le centenaire de la naissance du philosophe et homme d'état nationaliste finlandais Johan Vilhelm Snellman (1806-81), un défenseur influent de la langue et de la culture finlandaises. La contribution de Sibelius fut *Vapautettu kuningatar* (*La Reine captive*), une cantate pour chœur mixte et orchestre basée librement sur une ballade de Paavo Cajander (1846-1913). Sibelius fit l'arrangement pour chœur d'hommes et orchestre en 1910 au plus tard.

La ballade traite d'une reine emprisonnée dans un château, qu'un jeune héros libère (une traduction plus juste du titre est vraiment « La reine libérée »). L'allégorie de ce conte était si évident que la pièce dut être chantée sous un titre plus neutre, *Siell' laulavi kuningatar* (*La Reine y chante*). Des traits caractéristiques de Sibelius abondent dans cette œuvre, des arpegges *spiccato* aux cordes – si semblables au début d'*Une Saga* – aux motifs thématiques dont la mélodie et le rythme ressemblent à la finale de la *Symphonie no 2*. Dans la seconde moitié de la pièce, un thème de marche est introduit qui ressemble manifestement aux *Maîtres chanteurs* de Wagner.

La Finlande resta sous le contrôle russe jusqu'en 1917 quand, dans le contre coup de la Révolution d'Octobre en Russie, la pays déclara son indépendance. Mais au début de 1918, la guerre civile éclata entre la faction des « Rouges » et celle des « Blancs », les premiers appuyés par les bolcheviks et les seconds contrôlés par le sénat conservateur avec l'aide de l'Allemagne. Les Rouges eurent l'avantage un moment dans la région d'Helsinki et Sibelius, qui sympathisait avec les Blancs, dut endurer des mois de perquisitions et autres ennuis avant que les Blancs ne remportent la victoire.

Le 27e bataillon de chasse royal prussien était formé de quelque 1,900 volontaires patriotes finlandais. Après avoir servi dans l'armée allemande en 1916-17, le bataillon combattit du côté des Blancs dans la guerre civile ; en février 1918, l'unité fut incorporée dans l'armée finlandaise. En août 1917, on arrangea un concours pour la rédaction du texte d'une chanson régimentaire ; le texte

gagnant, de Heikki Nurmio (1887-1947), fut mis en musique par Sibelius sous le titre de *Jääkärien marssi* (*Marche du bataillon chasseur finlandais*), une pièce robuste pour voix d'hommes et piano. A cause de la situation politique tendue, le nom de Sibelius ne parut pas dans la première édition. La création de la version avec piano eut lieu en privé à Helsinki le 23 octobre 1917 et les copies se mirent rapidement à circuler. L'identité de Sibelius en tant que compositeur de cette œuvre fut confirmée dans la presse finlandaise en janvier 1918. La marche n'est pas une pièce remarquable en elle-même mais elle grandit en une sorte de chant de victoire pour les Blancs. Selon le journal de Sibelius, la version pour orchestre et chœur d'hommes *ad lib.* fut arrangée le 25 janvier 1918 ; la création eut lieu en avril suivant.

La guerre civile finlandaise ne fut pas le dernier conflit armé que Sibelius devait connaître au cours des quarante ans à peine qu'il lui restait à vivre mais ce fut le dernier dans lequel sa musique nouvellement composée joua un rôle important. Les luttes qu'il avait devant lui étaient en majeure partie de nature artistique – ou, comme il le dit lui-même à plusieurs occasions, une « lutte avec Dieu ». Il sortit triomphant de quelques-unes – les réalignements esthétiques qui devaient aboutir aux *cinquième, sixième et septième symphonies*, *La Tempête* et *Tapiola*. Ses efforts prolongés sur la *huitième symphonie* s'avèrent finalement vains. A la fin, Sibelius se tut non à cause des machinations politiques mais suite aux exigences de ses propres voix intérieures.

© Andrew Barnett 2006

Gagnant du célèbre prix « Singer of the World » au Concours international de chant à Cardiff en 2003, **Tommi Hakala** obtint son diplôme avec distinction spéciale à l'Académie Sibelius à Helsinki en 1998. Ses mentors comptent Esa Ruuttunen, Jaakko Ryhänen et Roland Hermann. Il fréquenta les classes de maître de Mark Tatlow, Peter Berne et François Leroux et il reçut la première bourse Matti Salminen en 1977 ainsi qu'une bourse de la

fondation Richard Wagner à Bayreuth. Il gagna aussi le prix de théâtre allemand IHK (1999) et le premier prix au concours de chant Merikanto en 2001. Ses premiers engagements le menèrent à plusieurs maisons d'opéra en Allemagne et en Finlande ainsi qu'à un contrat d'invité à l'Opéra national finlandais. Il fut ensuite engagé par les opéras de Nuremberg et de Leipzig, il a chanté au festival d'opéra de Savonlinna et il a souvent été invité à se produire sur diverses scènes d'opéra et de concert.

Le chœur d'hommes YL d'Helsinki est un pionnier en musique chorale de ce genre. Fondé à l'université d'Helsinki en 1883, YL est le plus ancien chœur de langue finlandaise en Finlande. Grâce à son excellence culturelle, la longue histoire de ses concerts, ses fréquentes tournées à l'étranger et nombreux enregistrements salués par les critiques, YL s'est fait connaître comme l'un des meilleurs chœurs d'hommes du monde. Depuis ses débuts, YL a assumé sa responsabilité en commandant, exécutant et enregistrant de la musique chorale contemporaine finlandaise et étrangère. Plusieurs des plus célèbres œuvres de Sibelius pour chœur d'hommes par exemple furent commandées et créées par YL. Aujourd'hui, le chœur est connu comme l'interprète normatif naturel de Sibelius et un pionnier en musique contemporaine. YL donne régulièrement des concerts en Finlande et présente avec enthousiasme l'art finlandais partout dans le monde. En plus de son large répertoire *a cappella*, YL exécute des œuvres pour chœur d'hommes accompagné par les orchestres et les chefs les plus distingués du monde. YL est dirigé par Matti Hyökki.

Sous la direction de son chef attitré Osmo Vänskä, l'**Orchestre symphonique de Lahti** (Sinfonia Lahti) est devenu l'un des plus remarquables de l'Europe. Depuis l'an 2000, l'orchestre a sa résidence à la salle de bois Sibelius (à l'acoustique de réputation internationale de la compagnie newyorkaise Artec Consultants). Il a entrepris plusieurs éminents projets d'enregistrement pour

BIS, gagnant deux prix *Gramophone*, le Grand Prix du Disque de l'Académie Charles Cros et deux « Prix Classique de Cannes ». En 2004, l'orchestre mérita un disque de platine pour son enregistrement de « Sibelius – Musique tirée du film de Timo Koivusalo » ; il a aussi gagné plusieurs disques d'or, par exemple pour ses enregistrements de la version originale du *Concerto pour violon* de Sibelius (1992) et d'« Hymnes finlandais » (2001). La formation s'est produite à de nombreux festivals de musique dont les Proms de la BBC à Londres et le festival des Nuits Blanches à St-Petersbourg. Elle a joué à Amsterdam, au Musikverein à Vienne et au Symphony Hall à Birmingham en plus d'avoir fait des tournées en Allemagne, Russie, Espagne, Chine, au Japon et aux Etats-Unis. En 2003, les critiques de musique japonais choisirent l'exécution de *Kullervo* de Sibelius par l'Orchestre symphonique de Lahti comme meilleur concert classique de l'année au Japon. En septembre de chaque année, l'Orchestre symphonique de Lahti organise un festival international Sibelius à la Salle Sibelius.

Chaudement applaudi pour ses exécutions intenses et dynamiques, ses interprétations irrésistibles et innovatrices des répertoires standard, contemporain et nordique ainsi que pour le rapport étroit qu'il établit avec les musiciens des orchestres qu'il dirige, **Osmo Vänskä** est le dixième directeur musical de l'orchestre du Minnesota ainsi que chef principal de l'Orchestre symphonique de Lahti en Finlande. Il entreprit sa carrière musicale comme clarinettiste, occupant le poste de premier clarinettiste associé à l'Orchestre philharmonique d'Helsinki pendant plusieurs années. Après avoir étudié la direction à l'Académie Sibelius à Helsinki, il gagna le premier prix au Concours international de Besançon pour jeunes chefs d'orchestre en 1982. Sa carrière en direction fut marquée par des engagements importants avec la Tapiola Sinfonietta, l'Orchestre symphonique d'Islande et l'Orchestre symphonique de la BBC de l'Ecosse. Ses nombreux enregistrements sur étiquette BIS continuent d'at-

tirer les acheteurs ; les premières sorties de son cycle des symphonies de Beethoven avec l'Orchestre du Minnesota ont déjà diffusé l'exceptionnel dynamisme de sa collaboration musicale dans le monde entier. Vänskä est réclamé partout comme chef invité ; on l'entend régulièrement avec l'Orchestre philharmonique de Londres, l'Orchestre symphonique de la BBC, l'Orchestre symphonique nippon Yomiuri, l'Orchestre de Cleveland, l'Orchestre de Philadelphie et l'Orchestre symphonique national de Washington. Il a reçu de nombreux prix et distinctions dont la médaille Pro Finlandia, un prix de la Société philharmonique royale, la médaille Sibelius en 2005 et le prix de la fondation Finlandia des Arts et Lettres en 2006. Il fut nommé Chef de l'année par *Musical America* en 2004.

[1], [10] TULEN SYNTY (THE ORIGIN OF FIRE), Op. 32

Jo oli yö alinomainen
pitkä pilkkosen pimeä,
oli yö Kalevalassa,
noilla Väinölän tuvilla,
sekä tuolla taivahassa,
Ukon ilman istuimilla.

Tukala on tuletta olla,
vaiva suuri valkeatta,
ikävä inehmisen,
ikävä itse Ukonki.

Tuo Ukko ylijumala,
itse ilman suuri luoja
alkoi tuota ouostella,
arvelee ajattelevi:
Mikä kumma kuun e'essä,
mikä terhen päivän tiessä,
kun ei kuu kumotakana,
eikä päivä paistakana?

Astui pilven äärtä myöten,
taivahan rajoa myöten,
sukassa sinertävässä,
kirjavassa kaplukassa,
kävi kuuta etsimähän,
päivöä tapoamahan,
eipä kuuta löytäkänä,
päivä tapoakana.

Tulta iski ilman Ukko,
valahutti valkeata,
miekalla tuliterällä,
säilällä säkenevällä.
Iski tulta kyntehensä,
Järskytti jäsenehänsä
Ylähällä taivosessa,
tähtitarhojen tasalla.
Saipa tulta iskemällä,
kätkevi tulikipunan,
kultaisehen kukkarohon
hopeisehen kehään.
Antoi neien tuutella,
ilman immen vaopotella,
kuun uuen kuvoamaksi,
uuen auringon aluksi.

Therefore was the night unending,
And for long was utter darkness,
Night in Kalevala for ever,
And in Väinölä's fair dwellings,
Likewise in the heavens was darkness,
Darkness round the seat of Ukko.

Life without the fire was weary,
And without the light a burden,
Unto all mankind 'twas dismal,
And to Ukko's self 'twas dismal.

Ukko, then, of Gods the highest,
In the air the great Creator,
Now began to feel most strangely,
And he pondered and reflected,
What strange thing the moon had darkened,
How the sun had been obstructed,
That the moon would shine no longer,
And the sun had ceased his shining.

Then he stepped to cloudland's borders,
On the borders of the heavens,
Wearing now his pale blue stockings,
With the heels of varied colour,
And he went the moon to seek for,
And he went to find the sunlight,
Yet he could not find the moonlight,
Nor the sun he could discover.

In the air a light struck Ukko,
And a flame did Ukko kindle,
From his flaming sword he struck it,
Sparks he struck from off his sword-blade,
From his nails he struck the fire,
From his limbs he made it crackle,
High above aloft in heaven,
On the starry plains of heaven.

When the fire had thus been kindled,
Then he took the spark of fire,
In his golden purse he thrust it,
Placed it in his silver casket,
And he bade the maiden rock it,
Told the maid of air to rock it,
That a new moon might be fashioned,
And a new sun be constructed.

Neiti pitkän pilven päällä,
impi ilman partahalla,
tuota tulta tuuitteli,
valkeaista vaapotteli,
kultaissa kätkyessä,
hinhoissa hopeisissa.

Hopeiset orret notkui
kätkyt kultainen kulisi.
Pilvet liikkui taivat naukui,
taivon kannet kallistihe
tulta tuuitellessa,
valkeaista vaapottaissa.

Impi tulta tuuitteli,
vaapotteli valkeaista.
Tulta sormilla somitti,
käsin vaali valkeaista,
tuli tuhmalta putosi,
valkea varattomalta,
kätösiltä käänteliän,
sormilta somittelian.

Taivas reikiin repesi,
ilma kaikki ikkunoihin;
kirposi tulikipuna,
suikahti punasoronen.
Läpi läikkyi taivosista,
puhki pilvistä piriä,
läpi taivahan yheksän,
halki kuuen kirjokannen.

Kalevala, 47. runo (41-110)

Sandels han satt i Pardala by,
Åt frukost i allsköns ro.
”I dag, ett slaget, blir striden ny,
Det skall gälla vid Virta bro. –
Herr pastor, jag låtit kalla er hit. –
Var god, foreller en bit!

Jag tänkt behålla er hos mig i dag,
Det är så min önskan och plikt;
Ni känner trakten här bättre än jag
Och kan ge mig notiser av vikt.
Var trygg, vi skola ej lukta blod. –
Ett glas? Maderan är god.

On the long cloud's edge she sat her,
On the air-marge sat the maiden,
There it was she rocked the fire,
There she rocked the glowing brightness,
In a golden cradle rocked it,
With a silver cord she rocked it.

Then the silver props were shaken,
Rocked about the golden cradle,
Moved the clouds and creaked the heavens,
And the props of heaven were swaying,
With the rocking of the fire,
And the rocking of the brightness.

Thus the maid the fire was rocking,
And she rocked the fire to brightness,
With her fingers moved the fire,
With her hands the fire she tended,
And the stupid maiden dropped it,
Dropped the flame the careless maiden,
From her hands the fire dropped downward
From the fingers of its guardian.

Then the sky was cleft asunder,
All the air was filled with windows,
Burst asunder by the fire-sparks,
As the red drop quick descended,
And a gap gleamed forth in heaven,
As it through the clouds dropped downward,
Through nine heavens the drop descended,
Through six spangled vaults of heaven.

English translation: William Forsell Kirby (1907)

[2], [9] SANDELS, Op. 28

Sandels was sitting in Pardala village,
Eating his breakfast in peace.
“Today, at one, the fight will re-start
It will happen at Virta bridge.
Reverend, I have called you here.
Please have a piece of this trout!

I thought to keep you with me today,
That is my wish and my duty,
You know the lie of the land better than I
And can give me important information.
Be assured, we shall not smell blood!
A drink? The Madeira is good.

Tutschkoff har sänt mig ett vänligt bud,
Att vår vapenvila är slut.

Låt maten smaka er! Säs, min Gud!

Då vi ätit, rida vi ut. –

Vi måste nöjas med vad vi få, –

Kanske ni befäller margå?"

Det kom ett bud, ett ilbud kom:

"Den är bruten, vår konvention;

Brusin har vänt med vår förpost om,

Man hinner ej riva bron.

Vårt ur var tolv, och vi följde det,

Men den ryska klockan är ett."

Sandels han satt och smorde sitt krås,

Åt friskt, som om intet hänt.

"Försök herr pastor! En dåb på gås?"

Den äter man excellent.

Det är Dolgoruki, som brådskar igen;

Ett glas till hans ära, min vän!"

Men budet talte: "Herr general,

Får jag bringa tillbaka ett svar?"

"Jo, säg Fahlander, att bron är smal

Och att batterier han har.

Han må hålla ut där en timme, en halv. –

Herr pastor, kotlett av kalv?"

Ilbudet for, en sekund förlopp,

Och en ryttare syntes igen:

Som en blixtnad sprängde till trappan opp,

I ett språng var han nere på den;

Hans yttre röjde en ung löjtnant,

Det var Sandels' adjutant.

Han skyndade in i salen, han stod

För sin chef med lågande blick.

"Herr general, det har flutit strömmar av blod,

Blod kostar vart ögonblick.

Vår här har mod, men den hade det mer

På en halv mil närmare er."

Sandels han såg på den komne förstrött:

"Bevars, ni är varm som en ugn.

Ni har säkert ridit er hungrig och trött,

Kom, vila en stund, var lugn!

Man måste tänka på hunger och törst,

Se här, genever till först?"

Tutchkov has sent me a friendly note,

That the truce between us is over.

Bon appetit! Sauce, my God!

When we've eaten, we'll ride out.

We must be content with what we get,

Maybe you'd like some wine?"

A messenger entered, at the double:

'Our treaty, it is broken:

Brusin has turned with our advance guard

He won't have time to destroy the bridge.

Our clock said 12; we followed it,

But the Russian clock said One.'

Sandels sat and gorged himself,

He ate heartily as if nothing was wrong.

'Reverend, try this daube of goose!

It really does taste excellent!

Dolgoruki is hurrying us again.

A glass in his honour, my friend.'

But the messenger spoke 'General,

May I return with an answer?"

'Yes, tell Fahlander the bridge is narrow

And he has guns.

He should hold out for an hour or a half –

Reverend, some veal cutlets?"

The messenger left, a second passed,

And a rider was seen again.

Like lightning he rode up to the steps

And in a leap was on them.

His aspect was that of a young Lieutenant:

It was Sandels' adjutant.

He hurried into the room; he stood

Before his commander with eyes ablaze,

'General, rivers of blood are flowing,

Every moment is costing blood,

Our army has courage, but would have more

If it were three miles closer to you.'

Sandels viewed the messenger casually

'Oh dear, you're as hot as an oven!

Surely you're hungry and tired from your ride,

Come, rest awhile, be calm!

One has to think of hunger and thirst,

What about some Genever first?"

Löjtmanten dröjde. "Vår kamp blir hård,
Man forcerar med framgång bron,
Vår förtrupp sviktar i Kauppila gård,
Där den trycks av en hel bataljon,
Armén är bestört, allt går på sin hals;
Vad order ges, vad befalls?"

"Jo, att ni sätter er vackert ned
Och får er kuvert i skick;
Och sen ni fått den, så åt i fred,
Och sen ni ätit, så drick,
Och sen ni druckit, så åt än mer,
Där har ni order, jag ber."

Harm brann i den unge krigarens själ,
Av dess flammor hans öga sken.
"General, jag är skyldig er sanning, nåväl,
Ni föraktas av hela armén.
Hos varenda soldat den tanke jag fann,
Att ni är vår fegaste man."

Sandels han fällde sin gaffel, han teg,
Brast äntligen i gapskratt ut.
"Hur var det, herre, är Sandels feg,
Säger man så? Åh hut!
Min häst, låt sadla min ädla Bijou!
Herr pastor, ni följer ej nu."

Det var storm, det var brak, det var strid på den strand,
Där den Sandelska hären var ställd.
I ett rökmoln svepte sig vatten och land,
Och ur molnet blitrade eld,
Som av åskor dånade rymdens valv,
Och den blodiga marken skalv.

Där stod vid sitt bröstvärn Finlands tropp,
Såg trotsgit faran emot;
Men från rote till rote en viskning lopp,
Man hörde ett dämpat knot:
"Han är borta, han gömmer sig undan igen,
Generalen synes ej än."

Men han syntes, han kom. Vid sitt främsta standar
På redutten han stannade nu,
Och hans öga var lugnt, och hans panna var klar,
Och han sken på sin ädla Bijou,
Och han satt orörlig med tub i sin hand
Och betraktade brygga och strand.

The Lieutenant persisted: 'Our fight will be hard,
They are successfully forcing the bridge,
Our advance guard is giving way at Kauppila manor
Where a whole battalion opposes it.
The army is distraught, everything is going wrong;
What orders do you give?"

'Well, that you sit yourself down nicely
And put your place-setting in order.
And when you have done that, eat at your leisure,
And when you have eaten, drink,
And when you have drunk, eat some more.
Those, I say, are the orders.'

Anger burned in the young warrior's soul
And fire shone in his eyes.
'General, I owe you the truth.
You are despised by the whole army.
I found each soldier with the thought
That you are our most cowardly man.'

Sandels dropped his fork, he was quiet,
Then burst finally into a guffaw –
'What's that? Is Sandels a coward?
Are they saying that? Come, now!
My horse! Saddle my noble Bijou!
Reverend, don't follow me now.'

It was stormy, noisy, there was fighting on the beach,
Where Sandels' army stood,
Water and land were covered in a cloud of smoke
And, from it, fire was flashing,
As of thunder rang the heavenly vault
And the bloody earth shook.

Finland's troops stood in defence
Looking defiantly towards the danger,
But from man to man a whisper went,
One could hear a secret complaint:
'He's gone, he's hiding again,
The General is not yet to be seen.'

But he came, he showed up, by his foremost standard,
At the redoubt he now stopped.
And his eye was calm, and his brow was clear,
And he shone on his noble Bijou.
He sat immobile, field glass in hand,
And looked at the bridge and the shore.

Och han sågs på sin springare långtifrån,
Och som tusendes gäldde hans fall,
Och förubblat hördes kanonernas dån
Från fientliga strandens vall,
Och det ljud kring hans hjässa av kulor ett vin,
Men han ändrade icke en min.

Och den tappre Fahlander, han dröjde ej mer,
Till sin chef på redutten han red:
"General, man har märkt er, man mättar på er,
Det gäller ert liv, rid ned!"
"Ned, ned, general, er fara är vår",
Skrek stormande hela hans kår.

Sandels han rörde sig ej från sin ort,
Till sin överste talte han stolt:
"Är det fruktan, det skriker, ert folk, så förgjort?
Om det sviktar i dag, är det sålt.
Men välan, ett försök! Var beredd till affär,
På minuten är fienden här."

Den ringa hop, som vid Kauppila stod,
Av tusen fiender tryckt,
Den hade kämpat med hjältemod,
Men den nalkades nu i flykt.
Den hann generalens batteri,
Den störtade honom förbi.

Han rörde sig ej, stolt dröjde han kvar,
Som han sutit, satt han ännu,
Och hans öga var lugnt, och hans panna var klar,
Och han sken på sin ädla Bijou,
Och han mätte den här, som i segrande lopp
Mot hans eldar rusade opp.

Och han såg den komma, den kom helt när,
Men på faran ej akt han gav,
Och han söktes av dödar från tusen gevär,
Men han tycktes ej vara därav;
Han såg på sitt ur, han bidde sin tid,
Han satt som i djupaste frid.

Men den kom, den minut, som han väntat, och nu
Till sin överste sprängde han ned:
"Är det färdigt, ert folk, är det likt sig ännu,
Skall det veta att bryta ett led?
Jag har låtit de stormande yvas; välan
Vräk undan dem nu som en man!"

He was seen on his charger from afar
And his fate counted for a thousand's,
Redoubled the cannons were heard,
From the dyke on the enemy beach.
The bullets whined around his head
But he didn't move a muscle.

Brave Fahlander hesitated no more;
He rode to his commander's redoubt:
'General, they've seen you, are aiming at you,
Your life is at stake, get down,'
'Down, down, General, your danger is ours',
Shouted his whole army violently.

Sandels didn't move from his place;
To his colonel he said proudly:
'Is it fear that's shouting, your people so damned?
If it sways today, it's too late.
But let's give it a try! Be ready for action,
In a minute the enemy will be here.

The small group at Kauppila,
Attacked by a thousand enemies,
Had fought with heroic courage
But was now seen running away.
It reached the General's battery
And rushed past it.

He did not move, proudly he stayed put,
He stayed as he had been sitting,
And his eye was calm, and his brow was clear,
And he shone on his noble Bijou.
He sized up the troops, in a triumphant rush
Straight towards his fires.

He saw them coming, they came very close,
And he didn't heed the danger,
He was sought by death from a thousand guns,
But he seemed not to realize it.
He was biding his time, he looked at his watch;
He sat as if in deepest peace,

But the moment he had been waiting for arrived, and now
He rode swiftly to his colonel:
'Are your people ready, still the same?
Do they know how to break a line?
I have let the enemy advance proudly;
Now push them aside like a man!'

Det var sagt, det var nog, det behöfves ej mer,
 Det blev fröjd, det blev jublande rop.
 Sex hundra krigare stormade ner
 Mot den trotsande fiendes hop,
 Och den vräktes tillbaka, pluton för pluton,
 Tills den föll nedtrampad vid bron.

Sandels han kom till sin här i galopp,
 Där vid stranden den segrande stod.
 Då hans vita Bijou bland lederna lopp,
 I sin snögåns purprad med blod,
 Och generalen med tjusningens eld i sin själ
 Glatt hälsade trupp och befäl;

Då spordes ej mer ett smygande knot,
 En viskning, bitter och dov,
 Nej, ett jubel stormade honom emot,
 Och i jublet hördes hans lov,
 Och det roptes av röster till tusental:
 "Hurra för vår tappra genral!"

Johan Ludvig Runeberg

It was said, it was enough, nothing more was needed,
 Joy and jubilant shouts arose,
 Six hundred warriors stormed down,
 Against the spiteful enemy troops,
 And they were driven back, platoon by platoon,
 Until they fell, trampled, at the bridge.

Sandels rode at speed to his army
 Standing victorious on the shore,
 When his white Bijou raced among the lines,
 His snow-gleam reddened with blood,
 The General, his soul ablaze with delight,
 Happily saluted officers and men;

No more the sneaking complaint was heard,
 The whisper bitter and low,
 No, storms of acclaim met him,
 And amid the acclaim his praises were sung,
 And thousands of voices were shouting:
 'Hurrah for our brave General!'

3, 8 HAR DU MOD? (HAVE YOU COURAGE?), Op. 31 No. 2

Har du mod att gå ut i livets strid
 och dig hålla där som en man?
 Har du mod att ställa dig framom din tid
 och dess villar, om du det kan?
 Har du mod att offra ditt hjärteblod,
 din timliga lycka och fröjd
 för sanning och rätt? – då yngling god,
 träd in i vår krets förmöjd.

Har du mod att tro på din skönaste dröm
 trots det verkliga hänande röst?
 Har du mod att som droppen i djupaste ström
 söka väg genom klippans bröst?
 Då låtom oss svärja ett fostbrödralag,
 och offra det ande och blod!
 Och kraft som kamp få vi nog en dag,
 om vi äga det samma mod.

Josef Julius Wecksell

Have you courage to go out into life's battle
 And conduct yourself like a man?
 Have you courage to go in front of your time
 And its errors, if you can?
 Have you courage to sacrifice your heart's blood,
 Your earthly happiness and joy
 For truth and right? – then, good youth,
 Step willingly into our circle.

Have you courage to trust your fairest dream
 Despite reality's spiteful voice?
 Have you courage, as the drop in the deepest stream,
 To find a way through the rock's breast?
 Then let us swear an oath of brotherhood
 And sacrifice to it soul and blood!
 And strength for the fight we will get one day
 If we have the same courage.

[4] VAPAUTETTU KUNINGATAR (THE CAPTIVE QUEEN), Op. 48

On vuoren huipulla linna, se katsovi laaksohon,
Mut' niinkuin hauta jylhä ja kolikko se on eloton:
Lukoss' on rautaportit, valon väkettä sielt' ei näy
Vaan ääneti niin kuin aaveet, sen tornissa vahdit käy.
Välin yö kun tyyntyy, ja aurinko mailt' on pois,
on niin kuin laulua hellää ja vienoa sieltä sois;
Kuningatar siellä laulaa, niin kerrotaan,
Mut ken hän on sekä mistä, ei tiedä ainoakaan.
Sanotaan on hän ollut maan valtiija ylhäisen,
Ja kauneudestaan kuulu yli merten mannerten;
Mut aamu kerran kun koitti hän hävinnyt on pois...
Yöt päivät vahtivi saalistaan linnan herra nyt.
Vaun kun vartijat nukkuu ja tyyneä saapuu yö,
Kuningattaren rinta silloin vapahemmin lyö,
Hän yölle laulavi murheitaan,
Kadotettua kauneuttansa, toiveitaan.
Tuli nuorukainen kerran ja saapui linnan luo,
ja linnasta laulut kuuli oli tuttuja laulut nuo.
Käy sydämeen nyt outo tuli
Povensa syytty jälleen hän laulaa
Hän lähtevi maalleen ja laulaa kansalleen.
Ja on kuin ilma lämmin nyt hengähtäis yli maan,
Runoruhintas intouneena koskevi kanneltaan.
Ei ennen kuultu soitto [sen kielillä] karkeloi,
Valtavat elon tunteet maine lempi soi.
Ken tuost ei hurmautuisi? Ken [enää] kylmäks jäis?
Ken miekkaa nyt ei tahkosis, ken keihästä ei terästäs?
Mut kuningatar laulavi linnassa murheitaan;
Vapauttaja viel' on poissa, ties saapuuko milloinkaan!
Oi saapuu, saapuu! Sankari kiirehtii,
kypärästä välkkyvi päivä, miekasta kun sädehtii:
Hän huutavi kansalleen!
"Pelastettava maan on äiti. Ken nyt mua seuraa ken?"
"Oi turhaa, pois on poissa!" Hän astuvi espäin vaan.
"Oi, surmasi helmaan kiidät!" Ei katso hän taakseankaan.
Ylös vuoren rinnettä nousee, jo saapuvi linnan luo,
Sadan miehen voimat hällä, kun ryntävi urho tuo.
Jo rautaportit murtuu, jo aukevi haudan suu,
Sen vartijajoukko jo huojuu, kuin raju-ilmassa puu.
Jo lehtiä oksia taittuu, jo kaatuvi runkokin,
kuin rytmötsän kautta kulkevi sankarin tie.

On the hilltop lay a castle, looking down into the valley,
But, like the dreary and desolate grave, it was lifeless:
Its iron gates were locked, from there no light could be seen,
Just the guards in its tower, as silent as ghosts.
Sometimes in the calm of night, when the sun had left the land,
It was as though a tender and gentle song thence came;
It was said that a queen sings there,
But no one knew who she was and where she was from.
She was rumoured to be the country's proud ruler,
Her beauty was fabled across land and sea;
But once, when morning dawned, she was missing...
The lord of the castle watched over his prey, night and day.
Only when the guards were asleep and the calm night fell,
Would the queen's heart beat more freely,
She sang to the night of her sorrow,
Of her lost beauty and hopes.
There once came a young man, arriving at the castle,
And the songs he heard from the castle were familiar to him.
He had such a strange feeling in his heart
With fire in his breast he sang once more,
He returned to his country and sang to his people.
And it was as though a warm breeze now passed over the land,
The prince of poets was inspired to take up his kantele again.
A tune, never before heard, danced forth from his strings,
Its lustre and love struck powerful, life-giving emotions.
Who could resist their charms? Who could remain unmoved?
Whose sword and spear could stay unsharpened?
But the queen in the castle sang of her distress;
Her liberator was still absent; would he ever come?
Oh, he's coming, he's coming! The hero made haste,
Daylight sparkled from his helmet and moonlight from his sword:
He called out to his people!
'The mother of our country must be saved; who will follow me?'
'It's in vain, what's gone is gone!' He merely forged ahead.
'Oh, you hasten to your demise!' He did not look back.
He climbed the hill, and arrived at the castle,
The hero rushed in with the strength of a hundred men.
Already the iron gates burst open, the mouth of the grave opened,
Its guards were shaken like a tree in a storm.
The leaves and branches bent, the trunk crashed down;
The hero advanced as if through a fallen forest.

"Ja nyt olet vapaa, äiti! Tule päivän valkeuteen,
nyt mennyt on pitkä yö! Taas syttyvi silmäs tuike
Ja voi sitä ken hiuskarvaa nyt päästäsi notkistaa!"
Ja linnasta hän taluttaapi kuningattaren ilmoillen.
Ja vastaan kansan joukko jo rientää riemuillen.
Ja on kuin laulua vinoa ja hellää taaskin sois,
Mut on se aamulaulua, iäks' yö on mennyt pois.

Paavo Cajander

5 JÄÄKÄRIEN MARSSI (MARCH OF THE FINNISH JÄGER BATTALION), Op. 91a

Syvä iskumme on, viha voittamaton,
meill' armoa ei, kotimaata.
Koko onnemme kalpamme kärjessä on,
ei rintamme heltäytä saata.
Sotahuutomme hurmaten maalle soi,
mi katkovi kahleittansa:
Ei ennen uhkamme uupua voi
kuin vapaa on Suomen kansa.
Kun painui päät muun kansan, maan,
me jääkärit uskoimme yhä.
Oli rinnassa yö, tuhat tuskaa, vaan
yks' aatos ylpeä, pyhä:
Me nousemme kostona kullervo,
soma on sodan kohtalat koittaa.
Satu uusi nyt Suomesta syntyvä on,
se kasvaa, se ryntää, se voittaa.
Häme, Karjala, Vienen rannat ja maa,
yks' suuri on Suomen valta.
Sen aatetta ei väkivoimat saa
pois Pohjan taivahan alta.
Sen leijonalippua jääkärien
käsiavarret jäntevät kantaa
Yli pauhun kenttien hurmeisten
päin nousevan Suomen rantaa.

Heikki Nurmio

'And now, mother you are free! Come to the daylight,
Now the long night is over! Your eyes start to sparkle anew
And woe betide anyone who touches a hair on your head!'
And he led the queen out from the castle into the open.
Towards them a throng was already rushing joyfully.
And, it seemed, the tender and gentle song was heard again.
But it was the morning song; the night had passed forever.

Our blow is deep, unconquerable hate,
O homeland, we have no mercy.
All of our luck is at the point of our swords,
Our breast cannot relent.
Our stirring war-cry rings out to the land
Which will not break its bounds.
We shall not tire of fighting
Until the Finnish people is free;
When all other people bowed their heads
We Jägers carried on believing.
It was night in our breast, a thousand evils,
But one thought proud and holy.
We rise up in revenge of Kullervo,
It is good to crush war's destiny.
In Finland a new legend is being born,
It's growing, rushing, winning.
Häme, Karelia, Viena's beaches and land
Are all one great Finnish power.
Its strong people cannot be cast aside,
Beneath the Northern heavens.
Our muscular arms carry
Its lion's flag
Over the roar of the battlefield
Towards rising Finland's shore.

6 KOSKENLASKIJAN MORSIAMET (THE RAPIDS-RIDER'S BRIDES), Op. 33

"El", armas Annani, vaalene
jos Pyörtäjäkoski pauhaa!
Sen voimaa en tosin vallitse,
ei löydä se koskaan rauhaa.
Mut' kellä sen kalliot tiedoss' on,
niin sille se nöyr' on ja voimaton."

'Pale you may grow, poor Anna,
At the roar of Pyörtäjä falls!
I cannot control their power,
And the torrent finds no rest.
But for whoever knows its rocks
For him it is humble and weak.'

Näin virkkoi Vilhelmi Annalleen
ja itse hän purtehen astuu;
ja päästi purtensa valiolleen,
sen koskessa laidat kaatuu.
Ja Pyörtäjän luontoa katsomaan
nyt Vilhelmi vie tätä morsiantaan.

"Oi kuinka kirkas on illan kuu,
ja välikkyvä virran kalvo!
Ei linnut liiku, ei oks' , ei puu,
ei muut kuni tähdet valvo.
Oi, kuinka nyt kuolema kaunis ois' ,
kun kultansa kanssa nyt kuolla vois!"

Näin Anna äänteli hiljalleen,
sen silmähän kyynel entää;
Mut' koski kiihtyvi eelleen,
sen voimassa venhe lentää.
Vaan Vilho on oppinut laskemaan
tää kulku se on hänen riemujaan.

Jo laski poikana pureksaan
hän Lyyjoen kaikki kosket,
useinpa Pyörtäjä kuohuillaan
se kasteli hältä posket.
Ei paatota löytynyt yhtäkään,
jot' ei olis tottunut välttämään.

Mut' kosken kuumassa kuohussa,
juur' jossa sen juoksu suurin,
on päällä vaahtinen vaippansa,
yks' Ahtolan neiti nuori.
Se Vellamon karjoja paimentaa,
ja kosken kuohua katsastaa.

Sydän on Vellamon neidollai
sen vaahtisen vaipan alla;
ja lemmen liekki se aallossai
voi syyttyä niinkuin maalla.
Ja Vilhoa neitonen Vellamon
se katsellut kauvanja liioin on.

Tuostapa neitosen rintahan
on syytynyt outo mieli;
povenssa kuulevi huokaavan,
mut' kertota ei voi kieli.
Hän kuohujen keskehen istuksen,
siin' ainakin Vilhoa vuotellen.

Thus Vilhelmi spoke to Anna
As he stepped down in his craft
And let his boat go freely
As the waters splashed its sides.
And to see the beauty of Pyörtäjä
Now Vilhelmi takes his bride.

'Oh! how bright is the evening moon,
And the gleaming water's face.
No bird moves, or branch or tree,
Only the stars look down.
Oh, how sweet would death be now,
To die with my love alone!"

Thus spoke Anna in silent thought,
A tear springs to her eye;
But the waters raged at her gesture
The boat flies in their power.
But Vilho has learned to ride the stream,
This journey is his joy.

In boyhood in his boat he travelled
The stream of the river Lyy.
Often the foam of Pyörtäjä
Threw water on his cheeks.
And he never found a single current
He could not learn to ride.

But in the rapids' seething torrent,
Where straightest is the flow,
Sits a young maid of Ahtola,
White mantle on her head.
She guards the flocks of Vellamo
And views the raging foam.

Vellamo's maiden has a heart
Beneath the foaming cape;
And love's bright flame among the waves
Can kindle as on land.
And Vellamo's maiden gazes
At Vilho hard and long.

And then within the maiden's breast
An unknown thought is born;
The charms that in her bosom lie
No tongue can ever tell.
She sits among the raging foam
And waits for Vilho soon.

Näin Vilhon venhe nyt kiiruhtaa
kuin Pohjolan vankin myrsky;
se kons' on aaltojen harjalla,
kons' yltäki käypi hyrsky.
Mut' itse peräss' hän pelvott' on,
vaan Annasen poski on ruusuton.

Ilolla Vellamon neitonen
sen vastahan uida täyttää;
"se Vilho tuo on, mut' toinen ken,
jok' immeltä silmähän näyttää?
Voi, mua Vellamon neitonen,
sill' onpi jo kultana ihminen!"

Jo päättää Vellamon neitonen
nyt toivonsa turhan kostaa:
ja kosken pohjasta paatosen,
hän äkkiä pintaan nostaa,
johon vene Vilhelmin loukahtaa
ja hän kera kultansa kuolon saa.

Vaan suussa Pyörtäjän vieläkin
on Vellamon neidon paasi,
se paasi jolla hän Vilhelmin veneen
sekä onnen kaasi.
Mut' neitosen itsensä kerrotaan
meressä murehtivan rakkauttaan,
A. Oksanen

Miss' on kussa minun hyväni,
miss' asuvi armahani,
missä istuvi iloni,
kulla maalla marjaseni?
Ei kuulu ääntävän ahoilla
lyövän leikkiä lehoissa,
ei kuulu saloilta soitto
kukunta ei kunnahilta.
Oisko armas astumassa
marjani matelemassa,
oma kulta kulkemassa
valkia vaeltamassa,
toisin torveni puhuisi,
vaaran rinnat vastoaisi,
saisi salot sanelemista,
joka kumpu kukkumista,

And Vilho's boat now hurries on,
Like sternest Northern storm;
And now it rides the water's crest
And now beneath the swell.
But in the stern he sits unmoved,
But Anna's cheek is pale.

With joy the maid of Vellamo
Swimming towards him thrusts.
'It's Vilho there, but who is that
Who seems to be a maid?
Unhappy maiden of Vellamo,
He loves of human kind.'

The maid of Vellamo decides
To venge her shattered hopes,
And from below the water's foam
She suddenly comes up.
Vilho's boat is overturned
And with his love he dies.

But still at the mouth of Pyörtäjä
The rock of Vellamo's maid,
The rock upon which Vilho's boat
And happiness were wrecked.
But the maid herself, from what they say,
Mourns her love at sea.

English translation: John Skinner

7 RAKASTAVA (THE LOVER), JS 160b

Where is my fair one,
Where dwells my beloved,
Where rests my delight,
In what land is my flower?
She sings not in the meadows,
Nor plays in the grove,
No music is heard from the far forests,
No birdsong from the hills.
If my beloved were walking there,
My flower,
My own darling,
My bright one wandering,
The hill slopes would answer
The sound of my horn,
The far forests would resound
And every hillock with birdsong,

lehot leikkää pitäisi,
ahot ainaista iloa.

Tästä' on kulta kulkenunna,
tästä' on mennyt mieltietty,
tästä armas astununna,
valkia vaeltanunna;
tässä' on astunut aholla,
tuossa' on istunut kivellä.

Kivi on paljon kirkkahampi,
raasi toistansa parempi
kangas kahta kauniimpi
lehto viittä lempeämpi
korpi kuutta kukkahampi
koko metsä mieluisampi,
tuon on kultani kulusta,
armahani astunnasta.

Hyvää iltaa, lintuseni.

Hyvää iltaa, kultaseni.

Hyvää iltaa nyt, minun oma armahani!

Tanssi, tanssi, lintuseni,

tanssi, tanssi, kultaseni,

tanssi, tanssi nyt, minun oma armahani!

Seiso, seiso, lintuseni,

seiso, seiso, kultaseni,

seiso, seiso nyt, minun oma armahani!

Anna kättä, lintuseni,

anna kättä, kultaseni,

anna kättä nyt, minun oma armahani!

Käsi kaulaan, lintuseni,

käsi kaulaan, kultaseni,

halausta kultaseni,

halausta nyt minun oma armahani!

Suuta, suuta, lintuseni,

suuta, suuta, kultaseni,

halausta lintuseni,

halausta nyt minun oma armahani!

Suuta, suuta, minun oma armahani!

Jää hyvästi lintuseni,

jää hyvästi kultaseni,

jää hyvästi lintuseni,

jää hyvästi nyt minun oma armahani!

Kanteletar I:173, I:174 & I:122

Every grove with her playing,
And the meadows would be full of eternal joy.

Here my darling has walked,
Here my sweetheart has passed,
Here my beloved's steps have trod
Here my bright one has wandered
Here she walked in the meadow
And here sat on this stone:

The stone shines much brighter
And surpasses all other stones;
The sward is nowhere more beautiful,
This grove is milder than all others,
This wilderness blooms more richly,
This whole forest is pleasanter,
There my beloved has passed,
There my darling has walked.

Good evening, bird of mine,

Good evening, my own darling,

Good evening now, beloved one.

Dance, dance, bird of mine,

Dance, dance, my own darling,

Dance, dance now, beloved one!

Stand still, bird of mine,

Stand still, my own darling,

Stand still now, beloved one!

Give me your hand, bird of mine,

Give me your hand, my own darling,

Give me your hand now, beloved one!

Your hand round my neck, bird of mine,

Your hand round my neck, my own darling,

Embrace me, my own darling.

Embrace me now, beloved one!

Come kiss me, bird of mine,

Come kiss me, my own darling,

Embrace me, my own darling.

Embrace me now, beloved one!

Come kiss me now, beloved one!

Fare thee well, bird of mine,

Fare thee well, my own darling,

Fare thee well, bird of mine,

Fare thee well now, beloved one!

The Lahti Symphony Orchestra is supported in this recording project by the Finnish Performing Music Promotion Centre (ESEK)

DDD

RECORDING DATA

Recorded in May 2005 (1, 4, 10), May 2001 (2), January 2006 (3, 8), January 2005 (6, 7) and August 2005 (9) at the Sibelius Hall, Lahti, Finland; January 2000 at the Church of the Cross (Ristinkirkko), Lahti, Finland (5)

Recording producers: Uli Schneider (1, 4, 10); Robert Suff (2, 5); Thore Brinkmann (3, 8); Marion Schwebel (6, 7); Ingo Petry (9)

Sound engineers: Jens Braun (1, 4, 10); Ingo Petry (2, 5); Martin Nagorni (3, 8); Uli Schneider (6, 7); Hans Kipfer (9)

Digital editing: Thore Brinkmann; Jeffrey Ginn; Bastian Schick; Uli Schneider; Matthias Spitzbarth; Christian Starke

Recording equipment: Neumann microphones; Studer D 19 MIC AD and RME Octamix D microphone preamplifier and A/D converters;

Yamaha digital mixer; Sequoia Workstation; B&W Nautilus 802 loudspeakers; STAX headphones

Project adviser: Andrew Barnett

Executive producer: Robert Suff

BOOKLET AND GRAPHIC DESIGN

Cover text: © Andrew Barnett 2006

Translations: Teemu Kirjonen (Finnish); Horst A. Scholz (German); Arlette Lemieux-Chéné (French)

Front cover illustration : Paul Harraway

Photograph of Osmo Vänskä: © Eric Moore

Typesetting, lay-out: Andrew Barnett, Compact Design Ltd., Saltdean, Brighton, England

BIS CDs can be ordered from our distributors worldwide.

If we have no representation in your country, please contact:

BIS Records AB, Stationsvägen 20, SE-184 50 Åkersberga, Sweden

Tel.: 08 (Int.+46 8) 54 41 02 30 Fax: 08 (Int.+46 8) 54 41 02 40

info@bis.se www.bis.se

BIS-CD-1525 © 2006 & © 2007, BIS Records AB, Åkersberga.

BIS-CD-1525